

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

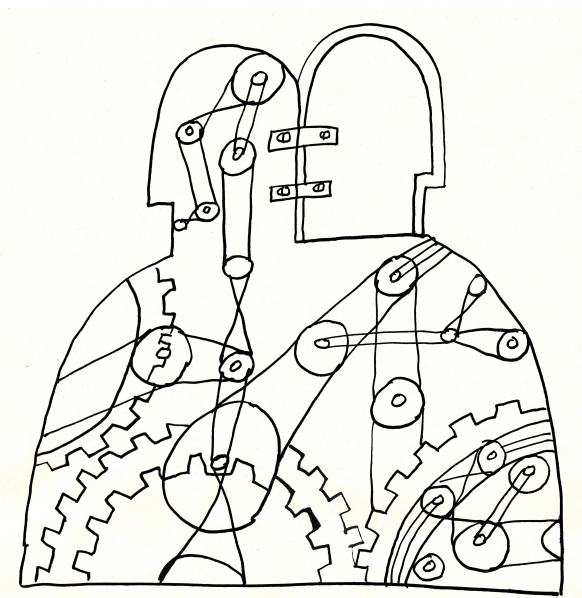

Negazine #1

Negazine #1
2017

Ovaj su časopis uredili anarhisti
Uredništvo: Alfredo, Annalisa, Fabio, Jean, Mariangela i Nico
Englesko izdanje: Jean
Srpsko-hrvatsko izdanje: Marco
Pomoć u lekturi srpsko-hrvatskog izdanja: Eric
Crteži: Ugo Pierri

anarhisticka-biblioteka.net

2017

Sadržaj

Uvod	5
Tehnologija	8
Dva jezika	15
Tehnološki nadzor	19
Spavati	25
Droga	31
Litanije	35
Duge sjene preko zida	41
Videnje	48
Kako, kada, zašto i da li još ima smisla	54
Što sad?	59

bi nam slučaju ostalo vrlo malo toga. To nas tjera da opet iznova započinjemo proces istraživanja bića među kojima smo laka srca mislili da možemo mirno živjeti, bez ustezanja, bez brige, bez zabrinutosti, podižući nehotične velove za koje nitko nije pomislio da su mogli nešto skrivati. Spoznajna se složenost nalazi u samom procesu derealizacije, tehnologija jednostavno jest, ne sprema nešto da bi dobila drugo. To je to. I to je peta stvar u koju smo uvjereni.

Alfredo M. Bonanno
5.2017.

ali možemo to naslutiti. Ipak ne znamo što raditi s tom slutnjom kad trebamo pretpostaviti proces uključivanja koji tehnologija vodi. Predmeti i fenomeni koje možemo spoznati uvijek će krenuti iz hipotetičnog područja, bližeg tehnološkom »rubu«, a da zbog toga nemaju, i dakle nemamo ni mi, mogućnost da nam pokazuju točne položaje. Psihologija nam kaže da jedan proces u toku šalje svoje znakove našim živčanim stanicama o svojem položaju i o svojim namjerama kretanja, ali ovaj put nije tako. Nadasve zato što se ne nalazimo unutar tog pokreta. Fizički ili barem osjetilno, nalazimo se izvan njega, te smo dakle djelomično slijepi gledatelji. Iz toga proizlazi da se slika koja dolazi iz tehnologije ne može tumačiti kao raspoznatljiv fizički predmet, makar on bio složen i obrađen na način koji nije neposredno zamjetljiv. Ostaje nam nešto što liči na ono što su srednjovjekovni filozofi zvali *quidditas*, osnovna osobina zbog koje je jedna stvar ono što je. Konture ne možemo razabrati, dakle nećemo nikad točno znati trenutak kad će nas definitivno derealizirati. To je jedan od razloga zbog kojih ima toliko zbunjenosti u tekstovima objavljenim u prvom broju našeg časopisa. U svakom slučaju, ocijene fenomena, kao što je na primjer razlika između odjeće koju proizvode modni kreatori i koja se može vidjeti u novinama, i odjeće koju ustvari ljudi nose, daju nam znakove koji iako nisu dovoljni, ipak nisu samo neskladno gomilanje podataka i određuju neke crte umjesto nekih drugih, sastavljajući poticajno područje koje nas vodi na neka određena razmišljanja. I to je četvrta stvar u koju smo uvjereni.

Zadnje uvjerenje proizlazi iz same oskudice materijala koji posjedujemo. Imamo neku vrstu različite sigurnosti, koja nije zbog toga manje važna, samo različita, neku spoznajnu sigurnost koja zahvaća skup fenomena ali nije u stanju da ponudi znatne detalje. Radi se o fenomenu koji podsjeća na klasične procese epifanije. Hoćemo-nećemo, moramo se prilagoditi. Ne kažem da su tehnologija i njezino djelovanje neobjašnjivi, u takvom bi slučaju samo tratili svoje vrijeme. Kažem da kroz nizove pojava možemo pretpostaviti neke obrasce ponašanja. I to nas uvjerenje hrabri, u suprotnom

Uvod

Tko misli da su sukob s neprijateljem koji će nas uskoro zgnječiti i borba kojom bi potvrdili naš anarhistički pogled na život prihvatljive polazne točke, ali preko kojih moramo preći jer trebamo poželjeti neko rajsko mjesto mira i uzajamne dobrohotnosti, taj je pogriješio počevši čitati ove retke. Bilo bi dakle bolje da ovdje prekine čitanje.

Mi želimo govoriti o radosti koju osjećamo, i nadamo se da će je i naši čitatelji osjećati, u napadu protiv neprijatelja. To nam je jedino opravdanje da bi započeli novu periodičnu publikaciju, odnosno, časopis.

Što je časopis? Neke stranice na kojima nešto piše i korica. Samo to? Za nas nije samo to. Nije ni skup teza koje ćemo braniti, ni činjenica o kojima ćemo se usuditi raspravljati, ni stvari koje ćemo smatrati toliko važnim da bi ih proučili i kritizirali, ni toga što ćemo ovdje prvi put pokušavati, bacajući u lice čitateljima, više ili manje začuđenim, naš način da ulazimo u stvarnost.

Samo tko vidi prst kad se pokaže Mjesec i ne ide dalje od prsta može doći do takvih, štoviše vjerojatnih, zaključaka. Mi se spremamo da idemo dalje, da se naoružamo, još jedanput, da bi napadali, da bi naudili složenom sustavu koji se sprema da uništi planet i namjeravamo nešto učiniti protiv tog čudovišta prije nego što njegov plan uspije. Ili barem pokušati sve moguće.

Dakle, da bi djelovali trebamo poznavati i razumjeti onoga tko stoji pred nama i tražiti pojmovni proces koji je u stanju da pronađe najbolje načine djelovanja u napadu; i to je razlog, prvi razlog, ovog časopisa.

Drugi razlog je da ne šutimo, da ne ostanemo robovi onog što nam isti sustav koji želimo uništiti nudi kao najočigledniju stvarnost. Želimo gledati drugim očima, slušati drugim ušima, osjećati svojim srcem, ne kroz tehnološki napredan mehanizam koji svakog trenutka možemo uzeti za ljudski prihvatljivo ponašanje.

Treći razlog imamo pred očima svakog dana. Atmosfera izjednačavanja i prilagođavanja, bijednog prihvaćanja i agonije, pri tome misleći da dišemo i da nam srce kuca. Mi odbijamo životni privid takve suštinske smrti. I zbog toga želimo ići dalje, zbog toga želimo potvrditi radost kao gledište na život, a ne kao jadan obrambeni sustav.

Drugovi, izađimo iz jadnog i bijednog konformizma, izađimo na čisti zrak, ako ništa drugo, prilazimo rubu šume i, malo pomalo, počnimo napadati mjesta gdje se zbiva sustavni pokolj našeg života, mjesta preživljavanja i mediokriteta i neznanja, gdje se skrivamo da bi izbjegli udarce koji padaju na nas.

Napokon, uzmimo inicijativu, stavimo nož među zube i udarimo.

Ove stranice nisu samo papir koji smo crnilom zaprljali, nego i dio mesa neprijatelja na kojem žigošemo užasan krik naše želje da ga uništimo.

Neka se sukob nastavi do kraja.

Uredništvo
3.2017.

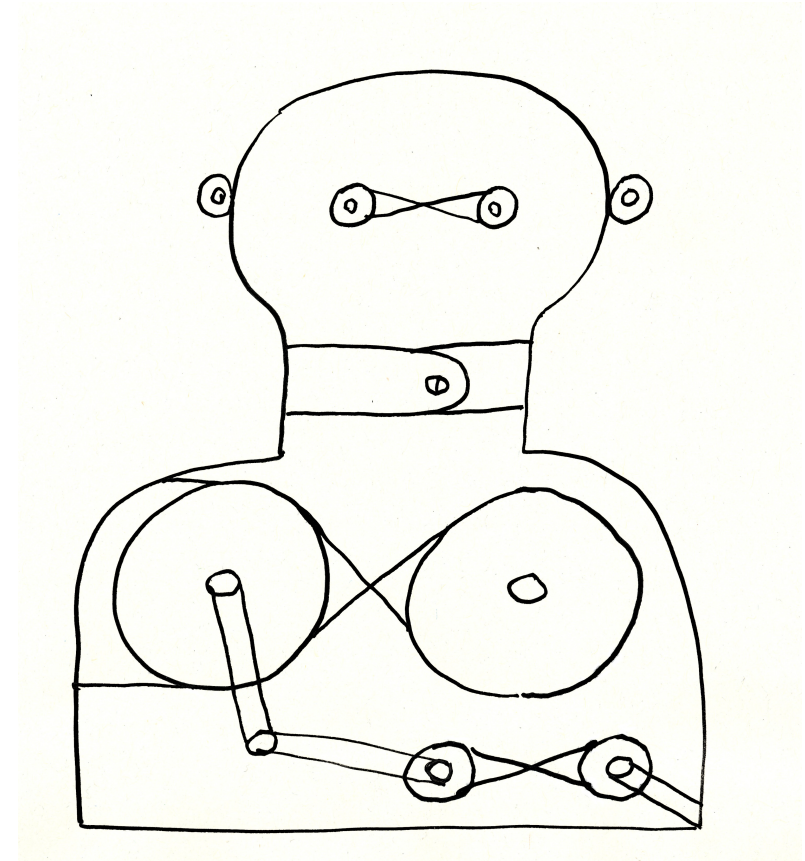
je tri posto profita sasvim dovoljno za najbolji dohodak. Naprotiv, danas gledaju u sadašnjost, budući da su usitnili tržište, rastapajući proizvodnju i raspodjeljujući je po cijelom svijetu, zanima ih pojedinac (milijarde pojedinaca), kojeg, kao što znamo, psihologija proučava, da bi imali sliku njegovih briga, njegovih strahova, njegovih nada, njegovih obmana. Vjenčanje tih varalica, jer psiholozi društvenog ponašanja i ekonomisti nisu ništa drugo, diže na kvadrat gore spomenuto brbljanje. To je druga stvar u koju smo uvjereni.

Treće uvjerenje proizlazi iz općeg viđenja kaotičnog svijeta kapitala i tehnika koje ga oživljavaju. Ustvari, ne možemo proučiti do kraja ovo polje, ali čudno je, jer se ne radi o tehnološkom svemiru u kojem vrijede nama gotovo nepoznati zakoni. Ovdje bi mogli mnogo reći o divljoj borbi među kapitalima, ali bi se radilo o uobičajenom pitanju kakvo nam ekonomska istraživanja nude svakog dana, ako ne baš u novinama, zasigurno u specijaliziranim časopisima i u sektorskim esejima. Ono što se miče ispod toga, nalazi se naprotiv u nekoj ne tako laganoj magli. Pojedini projekti, ulaganja, razna kotiranja i njihovi tokovi, stalni skokovi valuta, pokreti nacionalnih dugova, raspoređivanje radnih snaga u inozemstvu za proizvodnju, krajnje iskorištavanje, do smrti, u zemljama gdje je takva krutost još moguća, sve to nekako predstavlja neku neoblikovanu masu u koju analiza ne može ući svojim vivisekcijama da bi izvadila nešto izrecivo i zamislivo. Takvo stanje dobro poznajemo, nalazi se ispred nas, ali nije analitički moguće objasniti ga. Nije samo nama udaljeno, nego je udaljeno svima, čak stručnim analitičarima i samim kapitalima koji u njemu plivaju. To je treća stvar u koju smo uvjereni.

Četvrto uvjerenje proizlazi iz odnosa između tehnologije i tehnika. U jednom trenutku, ekonomija (i tehnike koje je pokreću) dolaze u kontakt s tehnologijom, koja ih derealizira. Tu bi trebali odrediti naznake diskontinuiteta, ali ih nažalost nemamo. Nemamo ih na kvantitativnoj razini, kao što je naprotiv uobičajeno za bilo koje mjerenje koje se tiče društvenih znanosti uopće. Ne znamo koji dio automobila nije potreban za gibanje i predstavlja samo puk simbol,

radi se o maštovitoj hipotezi, jer su se već ostvarile invazivne veze (kao umetanje čipova), dok bi se mogle ostvariti u budućnosti, možda čak ne tako dalekoj, neke druge veze, manje invazivne. Naočale, na primjer, ili manje upadljiva optička sredstva, možda čak neusporediva s prototipovima koji su se pojavili na tržištu i ubrzo nestali jer nisu bili u skladu s drugim tehničkim elementima koji su bili potrebni za korištenje tog alata. Čini nam se jasno da se ova vidna veza neće moći suzdržati na odnosu, uvijek ograničenom, s mašinom (računalom), jer bi se u međuvremenu ta ista mašina mogla razvijati prema vani, nudeći globalna viđenja stvarnosti, mnogo prikladnija za proces derealizacije koji tehnologija vodi. Takvo bi viđenje pokazalo nešto postojeće u trenutku kad je ista stvar već davno mrtva ili dekonstruirana u nešto potpuno drugačije. Sve to ne radi toga da se proda još jedna mašina, što bi moglo još neko vrijeme biti cilj pojedine tehnike, glupog sluga pojedinog kapitala, nego radi izjednačenja pojedinaca, radi proizvodnje niza mišljenja koja se međusobno ne proturječe, dakle ostvarujući ono što smo nekć, prije nekoliko desetljeća, nazvali »društvenim mirom«. To je prva stvar u koju smo uvjereni.

Drugo uvjerenje proizlazi iz neke čudne opaske koja nam se nametala gotovo slučajno, budući da smo se, prije mnogo godina, bavili ekonomijom i da sad izbjegavamo slušati bilo kakvo brbljanje koje ekonomisti, poštovane ništice, objavljuju. Dakle, lako smo mogli propustiti ovu stvar. Evo je. Zadnjih su petnaest godina davali Nobelovu nagradu za ekonomiju ljudima koji su diplomirali ekonomiju i psihologiju. Ranije su to davali ljudima koji su diplomirali ekonomiju i matematiku. Razmislimo zajedno o tomom jednostavnom podatku. Jednom su naručitelji trebali algoritme za proučavanje ravnotežnih sustava u uvjetima smetnje tržišta. Trebali su statistiku, izrođenu kćer matematike, da bi razumjeli tokove stvari koje su se događale u poslovnom svijetu, odnosno na svjetskom tržištu potrošnje i proizvodnje. Dakle, trebali su istraživanja koja bi predvidjela blisku budućnost, svjetskom su kapitalu dovoljne tri godine unaprijed da bi se najbolje brinuo za svoja ulaganja, kao što

Tehnologija

Čitajući slijedeće stranice, bilo bi dobro zanemariti sve što znamo o tehnologiji. Ustvari, kakvo znanje i kakve hipoteze, koje nam prodaju kao istinu, predstavljaju znanstveni sadržaj tehnologije? Gotovo pa i nikakvo.

Promatrajući ladicu u kojoj se čuvaju uspješna znanstvena istraživanja, to jest, ona istraživanja od kojih se nešto konkretno ostvarilo, shvaćamo da se radi o nizu stvari koje se mogu koristiti za neku svrhu, iako negativnu kao u slučaju vojnih tehnika. Svrha o kojoj je ovdje riječ često je dvostruka: zamijeniti nešto što već postoji, izvlačeći višak upotrebe i rezultata, i otvoriti nove načine upotrebe. Specijalizirani radnici, uglavnom bez previše mozga i plaćeni od raznih naručioaca, radnici koji se eufemistički zovu znanstvenici, nemaju ideje nego samo sposobnosti. Bilo bi dakle dobro pojasniti ta dva pojma.

Idejama možemo razumjeti ono što imamo pred sobom i kako bi se ono moglo odvijati, ili, drugim riječima, ideje nas osposobljavaju da vidimo kako bismo predvidjeli. S druge strane, sposobnostima možemo upravljati spravom, čitati program ili ga izgraditi (glupi binarni nizovi), staviti neki predmet na svoje mjesto i mirno ići spavati.

Ideje nas stalno ganjaju, ne daju nam da se zadovoljimo, traže od nas najviše, i kad smo sve dali, traže da idemo dalje, preko zamislivoga, preko pristajanja zdravog razuma koji svakoga pripitomljuje, i znanstvenike i učene idiote, ali ne i onoga koji ima jednu ideju u umu i u srcu. Specijalizirani radnik koji je dovršio svoja istraživanja i dobio pljesak publike zbog njegovih, da tako kažemo, otkrića, osjeća se zadovoljnim. Učeni idiot koji je sastavio novo kritičko izdanje

zauvijek. Takve pobjede nije bilo, nastavili smo borbu, postepeno određujući ciljeve koje treba napasti i analizirajući njihove konture. Naš je čin hrabrosti ispitao obzor koji je ograničio stvarnost, određujući njegov mogući razvoj da bi ga napali. Dok smo govorili, često smo se izlagali opasnosti da tvrdimo da je istina ono što su drugi tvrdili da je greška i često su se naše analize pokazale pogrešnim, proizvedeći negativne ishode u borbama. Ako ne u borbi svih revolucionara, barem u našem osobnom angažiranju. To je ipak sastavni dio uvjeta potpune slobode u kojima se nalaze analize koje smo izveli u prošlosti i koje još uvijek izvodimo. Granica onog što smo mislili bila je ponekad greška, ponekad istina, a budući da nitko ne može utjeloviti apsolut, nalazimo se još jedanput pred tom mogućnošću. Možda ćemo pogriješiti, ali se nećemo povući. Ovdje se nalazi vrtoglavica slobode, kad uspijemo otvoriti ona vrata prema ništavilu, ili gotovo ništavilu. Ako dobro razmislimo, ipak se radi o izvornoj opasnosti koja postoji u odluci da analiziramo stvarnost, ili što od nje još stoji, i u odluci da djelujemo napadajući neprijatelja. U toj opasnosti postoji sjena greške, ali to ne briše volju da idemo dalje.

Kao prvo, znamo da informatika u svojoj cjelini, pod tim pojmom misleći na bilo koju primjenu binarne logike za rješavanje raznih tehničkih problema, nema veze s tehnologijom. Informatika je zasigurno radikalno promijenila svijet, ali ne posjeduje prikladna sredstva da bi kočila derealizirajuće djelovanje tehnologije, budući da je samo sredstvo za izgradnju proteza koje su u stanju ubrzavati, generalizirati (u nekim granicama) i zaglupljivati ljudski život na ovom planetu. S vladajućeg gledišta, i na žalost brojni se anarhisti s time slažu, čini se da je informatika u stanju osiguravati čovjeku budućnost bez biblijske patnje rada. Nema veće pogreške od toga. Tehnologija bi mogla nadomjestiti logiku na kojoj se temelji ova tehnika nekom drugom logikom, na primjer polivalentnom logikom na kojoj se temelji rasuđivanje ljudskog mozga. U tome bi mogla uspjeti uspostavljajući vezu između mozga i računala, prekoračujući i dakle uništavajući sredstvo digitalizacije. Ne

rajućem procesu proizvodne tehničko-ekonomske stvarnosti, otvorili smo vrata spoznajnom tipu koji je toliko slab, toliko oskudan jezgrenih sadržaja, da nismo u stanju predložiti nijedno obilježje koje inače zovemo, prijepornom riječju, dokazom.

Ne znamo u detaljima kako tehnologija napreduje.

Ne znamo do koje je točke stigao njezin proces uniformiranja ili izjednačenja.

Ne znamo da li klasični i vječni međusobni sukob kapitala, dakle sukob među pojedinim tehnikama koje podržavaju i čine kapitalne produktivnima, još uvijek traje punom snagom i bez vanjskih smetnji.

Ne znamo da li mehanizmi derealizacije koje možemo uočiti amo i tamo ukupno sastavljaju usklađen sustav koji bi se mogao smatrati vodećim projektom, iako spontanim i necentraliziranim, tehnologije.

Ne znamo da li su u nekim proizvodnim sklopovima u toku pomniji i odlučniji otporni odgovori od strane tehnika.

Ne znamo da li je napad na ekonomiju izveden do kraja, da li je nasilni proizvod kapitalističke konkurencije samo trzaj pred smrtni.

Na kraju krajeva nismo u stanju prepoznati proces koji opisujemo. Imamo na raspolaganju samo intuicije koje se temelje na nekim posrednim podrškama.

Nakon toliko izjava o neznanju, sad ćemo reći ono što posjedujemo, uvjerenja koja su nas vodila da otvorimo ona vrata prema ništavilu.

Budući da ne volimo brbljati bez veze, ovaj se časopis, u svojoj cjelini, ne sastoji samo od hipoteza i riječi, nego i od prijedloga za borbu. Oduvijek je zadatak revolucionara označiti granice postojećeg da bi odlučili gdje je najbolje udarati i u kojem trenutku. Često je to bila borba na granici ništavila, dakle na rubu još nezavršenih neprijateljskih ostvarenja, koja su se mogla samo pretpostaviti i čije je građenje još bilo u toku. Pobjeda ništavila, to jest nalaziti se pred prazninom u trenutku napada, značila bi ne samo kraj revolucionarnog djelovanja, nego i kraj same riječi, zašutjeli bi jednom

nekog književnog djela provodi ostatak svojih dana među jastucima fakultetskih dvorana. Oba prototipa nikad ne mogu primijetiti snažan derealizirajući učinak koji na njih i na njihovu braću vrši tehnologija.

Zašto?

Zato što je svijet sastavljen od stvari koje se trebaju poklapati, pa blago leži u rukama i u projektima tih idiota ili tih težaka znanosti koji njime barataju, izgrađuju i nadograđuju ga svakog dana, da bi sve išlo kako treba. Mora se otupiti svaka oštrina, prevladati svaka proturječnost, ali ništa od tih izjednačenja i prevladavanja ne smije izaći iz predviđenih uloga, iako takve uloge trenutno mogu izgledati neprohodnim usponom operativne inteligencije. I to ustvari jesu, ali ipak ostaju usponi u kontekstu kvantitativnog rada, gdje nema nikakve kvalitete na vidiku, gdje stalno ponavljanje nagomilanja činjenica predstavlja najvišu razinu zamislivog napretka. Kolektivno i opće izjednačavanje ne isključuje najproduktivnije umove planeta, koji se inače smatraju svjetionicima inteligencije, prema kojima se interes nekolicine privilegiranih usmjerava radi veće zarade.

Daleko od tog šiblja učenih idiota i blejećih radnika, ima još jedan mogući svijet, koji zahtjeva osobnu angažiranost, sudjelovanje u akciji, napad na nosiva ustrojstva da bi se omogućilo premošćivanje prema kvaliteti koja može promijeniti život i, zajedno sa životom, stvarnost pred nama. Naravno, to su male stvari (možda ubod igle?), pa što? Za nas se ne radi o ubodima nego o nečemu što nam mijenja postojanje, koje se diže da bi se suprotstavilo jednom zlokobnom projektu koji nam oduzima sve što jesmo, našu samu stvarnost, našu realnost.

Zato što je cilj projekta tehnologije realizacija sveobuhvatnog djela – derealizacije svijeta.

Što ove riječi znače?

Pokušat ću to objasniti u granicama svojih mogućnosti.

Skup svih tehnika koje se danas koriste čini ono što zovemo ekonomijom. Tehnologija je obuhvatila ekonomiju. Ipak, tehnologija je nešto drugo, duboko različito od skupa pojedinih tehnika. Ove

stalno proizvode svijet u kojem živimo, a tehnologija ga čini nestvarnim, dakle oduzima mu suštinu i liši ga njegove stvarnosti. Da ne bi odmah prekinuli čitanje i ljutito odbacili ove jadne stranice, treba malo strpljenja.

Nemojmo zaboraviti da je svrha tehnologije izjednačiti i uniformirati stvarnost. Trenutno je takav cilj samo djelomično ostvaren. Ne smiju se zanemariti nastojanja pojedinih tehnika da se bore za veći profit pojedinih proizvođača, a to si tehnologija ne može priuštiti. Nije moguće prisiliti sve ljude da koriste isti model automobila, makar on bio primjereniji prometnim potrebama, ni da oblače isto odijelo. Problem se dakle mora zaobići, i to je derealizacija. Predmeti se slobodno proizvode i, postupcima koje poznajemo, nameću potrošačima putem tržišta, ali je njihov smisao, njihovo upotrebno značenje, oslabljeno, lišeno svoje suštine. Trenutno je ovaj proces samo djelomično vidljiv, u nekim područjima više nego u drugima, ali baš djelujući na opće kulturno izjednačenje tehnologija ostvaruje svoje ciljeve. Kupujemo automobile koji očigledno nisu shodni za vožnju u velikim gradovima i neće ni biti u budućnosti, upotrebljavamo ih ispod njihovih mogućnosti, jer ostalo, njihova veličanstvena gradnja, predstavlja samo znak naše društvene razine, onaj *status symbol* o kojem se često govori bez veze. Modne revije predlažu haljine koje nitko ne bi oblačio, pa se stoga zadovoljavamo time što prilagođavamo takve kulturne ciljeve vlastitoj razini razumijevanja. Tisuće znakova (kino, televizija, književnost) daju nam upute o erotskim nagonima koje možemo osjećati, ali su nam na kraju dovoljne razine zadovoljavanja koje su skromno prikladnije našoj seksualnosti, koja inače ima malo toga fantastičnog. Kao što smo pokazali u drugom članku ovog časopisa, naše je vrijeme okrutno podijeljeno, varajući nas da živimo, dišemo i uživamo, dok ustvari spavamo cijelo vrijeme. Ako to dovedemo do krajnjih zaključaka, mrtvačko zvono zvoni za svaku drugu perspektivu.

Kao što se može uočiti, tehnologija je u nekim područjima uspješla izgraditi napredniji obrazac derealizacije, u drugima manje, ali projekt ima općenitiju svrhu, derealizaciju čovjeka.

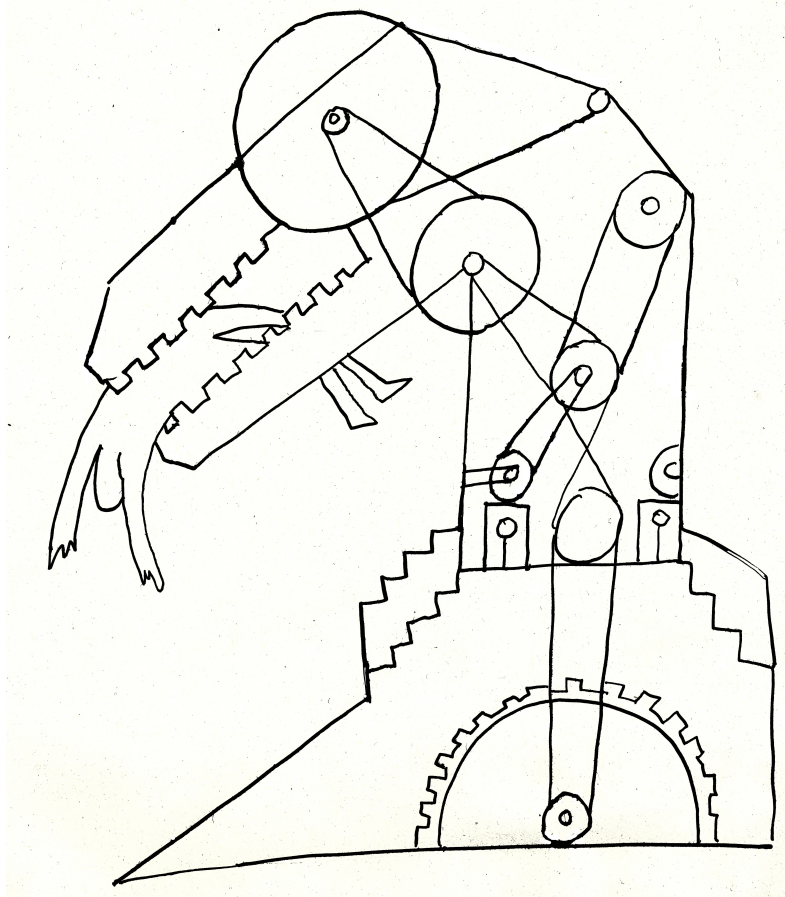
Što sad?

Sad kad smo izjavili da je tehnologija uključila ekonomiju, što predlažemo kako bi poduprijeli ovu tezu? Što sad, kad smo rekli da tehnologija derealizira stvarnost oduzimajući joj sastavni smisao? Što sad, kad smo predložili tezu da razlikujemo tehnologiju i tehnike, budući da ove druge sastavljaju ekonomiju, više-manje kao što je još možemo shvatiti danas, dok se prva kreće prema cilju da isprazni svijet od svakog smisla? Što ćemo sad, kad smo sve to potvrdili?

Prije nego što nastavimo i predložimo upute za borbu i sve ostalo s obzirom na pojedine tehnike, trebali smo barem pokazati svoja spoznajna jamstva. Drugim riječima, trebali smo jasno pokazati na čemu se takva uvjerenja temelje.

Da ne bi povrijedili već potreseno strpljenje naših rijetkih čitatelja, dajemo im na znanje da vrlo dobro znamo kako se podržavaju spoznajni procesi. Ako pokažemo, na primjer, jednog psa, znamo da je to pas jer posjedujemo njegov spoznajni tip, koji smo cijelog života obogaćivali stalnim sitnim doprinosima, dok nismo dobili sadržaj koji možemo nazvati jezgrenom, dovoljno bogatim da možemo odrediti jednog psa na osnovi takvog spoznajnog tipa. U slučaju da ne možemo doći do određenja takvog psa, koji se ne može lako svesti na naš spoznajni tip i odrediti na osnovi jednostavnog gomilanja našeg jezgrenog sadržaja koji se odnosi na tip koji označava psa, onda se služimo obujamskim sadržajem, tj. ogromnim kulturnim gomilanjem koje možemo pronaći istraživanjem o psu, od književnosti do zoologije itd.

Nakon što smo to rekli i pokazali svoja spoznajna jamstva, moramo odmah reći da kad predlažemo teze o tehnologiji kao derealizi-

Kulturno izjednačavanje ipak nije glavna svrha tehnološkog truda, to je više alat nego svrha. Onkraj toga nam predstoji izjednačavanje u odsustvu stvarnosti. Pred lažnošću koja se sve više širi, djelotvoran odgovor bi mogao biti onaj koji će ponovno potvrditi oštrinu stvarnosti. Ja sam ono što znam raditi, dakle pokušavam širiti svoj rad i postajem *homo faber*, čovjek stvoritelj svoje sudbine, mogu je promijeniti, razlikovati je od tuđih, mogu živjeti jedan život koji ima smisao u ovoj istoj proizvodnji koja me guši. To su samo brbljarije ili, ako hoćemo, buncanja koja još jedanput potvrđuju vladajuću tehnologiju. U radu mogu ostvariti samo ono što izgrađuju oko mene. Kad sam ja neostvaren, mogu stvarati samo neostvarenosti, i cijeli mehanizam koji oslabljuje stvarnost teži tome, a mi sami postajemo neostvareni i samim time sve sposobniji da uzmemo nestvarnost za stvarnost i da se prilagodimo našim životima živih mrtvaca. U granicama rada mogu nagomilati koliko kulture želim, ali nikada neću biti sposoban da je pretvorim u oruđe za oslobođenje ili, skromnije, barem u sredstvo za napad. Ovdje se skriva varka i sumnja mnogih koji misle da je kultura aristokratsko oruđe koje pomaže tlačiteljima da ustraju u njihovoj moći. U ovoj tezi ima mnogo istine, ali ne u potpunosti. Kultura osigurava moć, ali se moć sama idiotizira dopuštajući različite procese koji je ugrožavaju u bilo kojem trenutku. Vijeće učenih idiota i specijaliziranih radnika nikada neće biti u stanju da vlada svijetom, dok tehnološki proces derealizacije to može i to trebamo shvatiti. Moramo osvojiti sredstva za napad dok imamo vremena, dok nas tehnologija nije u potpunosti derealizirala, i ta sredstva su i kulturna sredstva.

Jedan način na koji nas tehnologija derealizira jest tako što nam nudi djelomične obrasce razmišljanja, koji su sami po sebi bez smisla, dakle potpuno nestvarni, ali koje mi već možemo shvatiti kao stvarne. Takvo nešto se događa u marginalizaciji nekih obrazaca protestiranja iz nedavne prošlosti, koji su shodno ispražnjeni sadržaja i već nestvarni. Na primjer, borba protiv tehnike odbijanjem uporabe alata koji su dio naše svakodnevnice (mobiteli, računala itd.), skrivanjem u nekoj vukojebini ili u šumi, smiješnim kvare-

njem jezika u znaku odbijanja obrazaca ponašanja iz prošlosti (na primjer, odbijanjem muškog roda kad označava i ženski rod itd.), vegetarijanskom i veganskom ideologijom i još brojnim klopkama kojima se tehnologija shodno služi.

Često se prijelaz iz simbola u stvarnost i obrnuto dešava brzo i bez očiglednog razloga. Slušamo muziku zgnječenu i svedenu na same simbole i pasivno ju konzumiramo, katkad isplivamo i zahvaljujući nekom ostatku preživjele kulture shvaćamo što se događa našim ušima. Takav se prijelaz ne može ostvariti bez posredovanja i potpora. Često uz simbol dolazi nešto drugo što iskrivljuje njegovo zamjensko značenje. Sinkretičko bogatstvo posreduje između simbola (prevladavanja) i neostvarenog prisustva onog što hita i pritišće ispod našeg sna otvorenih očiju. Onda se budimo držeći nešto u rukama i razmišljamo ne samo o našem idiotizmu, nego i o sili koja je nas učinila idiotima. To nas zatekne već izgubljene u šumi simbola, ali ponekad je tako snažno da možemo pronaći puteljak među tisućama simbola koji nas može voditi do tvrde stvarnosti. Ali ta stvarnost nije uopće nešto tvrdo i puno značenja čime možemo zadovoljiti želje i potrebe, nego je još uvijek samo halucinacija. Dakle, na raskršću smo. Možemo pognute glave jurišati na sve što odjekuje u neznanju i u lažnom prisustvu, ali za to trebamo neko označavanje, trebamo čvrstu svrhovitu potporu koju moramo pronaći baš na putu koji smo teško otvorili u šumi, ili pak možemo okrenuti glavu na drugu stranu i vratiti se na spavanje. Na kraju krajeva, možda je to bila samo neka smetnja u snu, nespretna slutnja života kad smo već davno mrtvi i smrdimo na leš a da to ne znamo.

Ipak nas je označavanje udarilo, nekako. Ukoliko bi pružali otpor, sluteći da se iza nestvarnosti skriva neko drugo značenje, nama nepoznato, da iza zavoja na šumskom putu postoji dah života koji bi nas probudio, to nas prisjeća brojnih stvari koje smo davno zaboravili ili koje nikad nismo znali. Slutimo da iza tog označavanja stoji crna praznina akcije, san koji se budi i nas optužuje da smo lijeni i slabi, nagon da pomaknemo svoj život, potreba da gle-

stvarnu, koju možemo uočiti pred nama. Ta stvarnost postoji i da bi je uočili trebamo samo malo izoštriti pogled. To. Ako je prošlo vrijeme lakoće napada, nije prošlo vrijeme napada, naprotiv, ovo je baš vrijeme inteligencije, izoštravanja vida, vrijeme strasti za onim što radimo, vrijeme bezgraničnosti naših snova i naših ljubavi, ovo vrijeme baš sad dolazi.

Kada?

Bilo kada. Trebamo pronaći sredstva, ne tražiti veliku raspoloživost bučnih alata koja, ako je ikada postojala, sad je definitivno nestala. Sjećam se malih džepnih samozapaljivih predmeta koji su upropastili Berlusconijev lanac dućana do stečaja. Poslije toga, tišina. Zašto se zaustaviti? Možda čekamo neki drugi pirotehnički izum? Možda nam se ovaj alat čini preskromnim za velika očekivanja napada opasnih anarhista, uništavatelja svijeta? Volja pokazuje zanos prema čarima postojanja, prema svačemu što možemo sami planirati, a da ne čekamo previše u neobičnoj bijedi koja nas u ovom trenutku udara, uhvatimo ljepotu koja se nalazi u akciji, što nam kvaliteta može iznenada dati, što tisuća kvantitativnih antinomičnih razmišljanja nikada neće moći dati našim srcima. Premostimo stvarnost, trenutak je uvijek dobar, sadašnji trenutak, prije nego što će nas ovi procesi prisiliti da prihvatimo lance koje nijedna ljudska snaga neće moći razbiti.

Zašto?

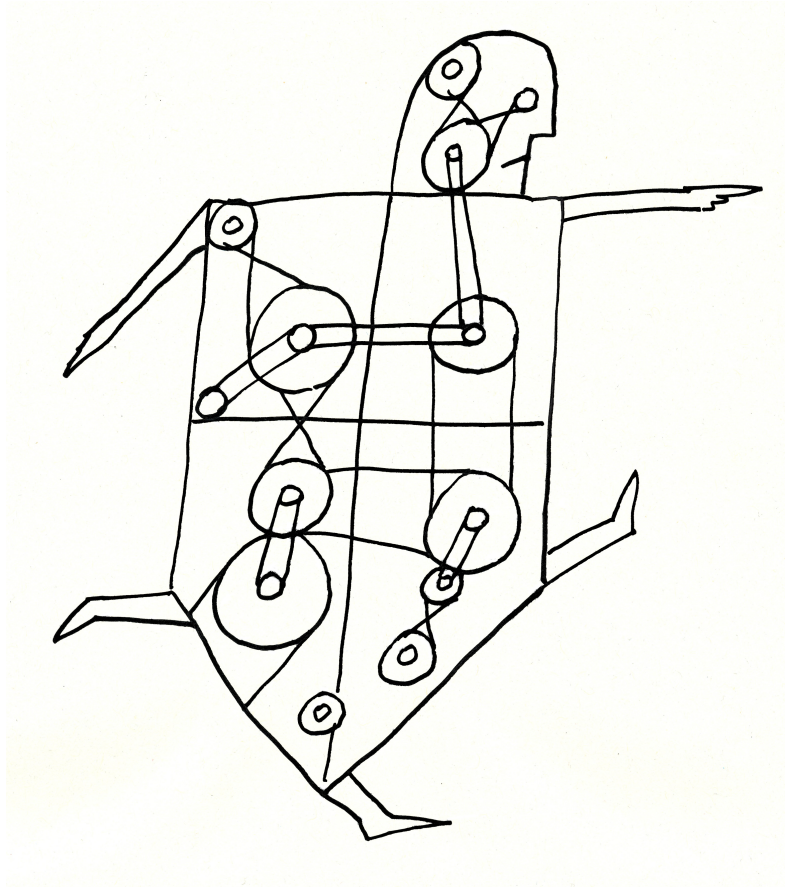
Gledajmo oko sebe. Da li želimo završiti svoje dane na kauču ispred televizije? Da li želimo prihvatiti neki posao u katastru neke male općine? Da li želimo poučavati prijevremeno zaglupljenu djecu abecedi? Da li se želimo prilagoditi tisućama zanata preživljavanja? Da li želimo nastaviti čitati Bakunjinu i Kropotkina? Da li želimo razgovarati između jedne i druge pljuge s nama sličnim drugovima, koje je nesposobnost da se išta poduzima uništila? Da li se još uvijek želimo usporediti sa slikom svojih djedova?

Hajde, uklonimo sve to sranje i nas s njim ako treba.

damo oko sebe, da se borimo najprije protiv sinkretizma koji veže simbol sa simboliziranom stvarju, nestvarnost sa stvarnošću, protiv mehanizma neostvarenosti koja nas je uspavljivala do mogućeg buđenja.

I baš ovdje moramo baciti život u igru.

Alfredo M. Bonanno
3.2017.

tehnika brzog premještanja koja ima dvostruki ishod: razbijati ono što ostaje od solidarnosti (više nije moguće govoriti o klasi) i maksimalno iskorištavati daleka stanovništva gusarskim i do nedavno nepoznatim posredovanjima.

Ne možemo predvidjeti tehnološke derealizacije koje će postepeno duboko promijeniti današnje stanje, jer nisu proizvod pojedinih predvidljivih odluka, nego su proizvod spontanog sastavljanja procesa koji bi sektorski mogli prouzročiti posljedice toliko potresne da bi poništile bilo koji postojeći proizvodni sustav. Zato divlju žestinu pojedinih kapitala u trci za profitom nekako koči moguća uzaludnost neumjesnih i nadasve prijevremenih odluka, koje bi se mogle pretvoriti u bezgraničnu katastrofu u kratkom roku, iako kratkovidnom oku pojedinog kapitala izgledaju kao unosna ulaganja.

Ovdje nalazimo moguću uputu. Svaki krivi korak pojedine tehnike može biti znak slabosti i svaka teorija o napadu uči da treba najprije udariti slabe točke neprijatelja. Tehnologija ništa ne može protiv takvih krivih koraka, može samo ubrzati proces derealizacije, a to je sam po sebi znak koji ide u korist napadu.

Moguće je da smo mi oni koji ne mogu vidjeti, da smo mi već toliko derealizirani da trčimo za priviđenjima, kao što je prikladno za zombije; ipak, ukoliko nismo još mrtvi i truli, možda bi mogli pronaći snagu i znak za djelovanje.

Kako?

Na uobičajeni način. Organizirajmo se na osnovi afiniteta. Mali napadi protiv ciljeva koji mogu biti mali ali još vidljivi, što u našem slučaju znači da još nisu nestali. Ove stranice namjeravaju biti mala uputa, neka vrsta udžbenika protiv derealizacije. Ne možemo se penjati na naše velike konje i krenuti u napad baš sada kad se cijeli svijet pokriva eteričnom lakoćom obmanjujući nas. Ne možemo se ni opravdavati starim proturječnostima i složenim mukama onog koji je svašta vidio i samo čeka iduću mahovitost tijela da bi priznao poraz. Napadati znači udarati, uništavati, paliti, eksplodirati, ubijati, iskorištenjivati, izbrisati onu stvarnost, možda malu ali ipak

Kako, kada, zašto i da li još ima smisla

Ako krilo tehnologije napreduje svojim planom da derealizira sve što postoji, trebamo si postaviti pitanja o svojoj prešutnoj namjeri, koja na kraju krajeva nije ni toliko skrivena, to jest o napadu.

Ako se nismo dosad razumjeli, sad je trenutak da to učinimo. Naša je namjera, koja stoji iza ovih analiza, uvijek ista, stara koliko i naša svijest o svijetu oko nas, želimo ga radikalno promijeniti i najbolji i najefikasniji je način za njegovu promjenu njegovo uništenje. Ipak se nešto promijenilo u onome čemu se protivimo; dok je jednom masivno stajao pred našim očima i dok smo bili u stanju da ga ne vidimo kao neprijatelja samo u slučaju da smo ga prihvaćali i podržavali, sad stvarnost u svojoj cjelini ima prividnu tankočutnost udara krilima, iako se pokolji i dehumanizacije još uvijek nastavljaju provoditi. Kruta se navala tehnika, kojima upravljaju pojedini kapitali, krije iza vela neobičnog i bolnog očaja. Kapitali se međusobno bore i nestanak tradicionalnih institucionalnih jamstava iz prošlosti, kao što su politička demokracija, prisustvo sindikata na poslu, zdravstveno osiguranje, prikladno obrazovanje, prihvatljiva kulturna razina, sve to vodi osamljenju čovjeka. Ne postoji pravi plan za kolektivno osiromašenje kojim kapitali upravljaju, oni to ne mogu i ne bi ga znali izvoditi, ali bi tehnologija to mogla izazvati, mada na druge načine i na drugim razinama.

Takvo osamljenje stvarno postoji i može se posvuda uočiti u ekonomski naprednijim zemljama, baš tamo gdje se vodi pantomima međusobnog klanja pojedinih kapitala. Proizvodnja je u svojoj cjelini tek na drugom mjestu, dok je (ili će uskoro biti) na prvom mjestu

Dva jezika

Ovaj će časopis izlaziti na dva jezika, talijanski i engleski. Većina nas živi u Italiji. Odlučili smo ga objaviti i na engleskom jeziku ne samo zbog toga što jedna drugarica koja sudjeluje u ovom izdavačkom projektu živi u Velikoj Britaniji, nego radi toga da se obratimo najvećem mogućem broju drugova. Smatramo da se problemi o kojima namjeravamo razmišljati tiču svih, bilo gdje, i kad raspravljamo o njima, htjeli bi prijeći one jezične, povijesne, kulturne granice u kojima obično mislimo i raspravljamo.

Percepcija svijeta i stvarnosti koju mi zapadnjaci, iako anarhisti, imamo, u granicama naših sposobnosti tumačenja kojima još raspoložemo unatoč stalnom lišenju sredstava spoznaje, vezana je bez sumnje za način na koji smo rasli, za obrazovanje koje su nam dali, za znanja koja smo stekli, za sustav vrijednosti koji, na jedan ili drugi način, uvjetuje način na koji se odnosimo i pristupamo egzistenciji. Dakle, vezana je za društvena uvjetovanja koja su europska, zapadnjačka. Većina problema koje postavljamo i pokušavamo proučiti, mada u perspektivi uništavanja, to su problemi koje postavlja demokratsko društvo. Blaga atmosfera, mada intimno nasilna i prokleta maskirana, tipična za takvo društvo, neizbježno uvjetuje naše reakcije i naše analize. Dakle, pitamo se, ako takvi uvjeti guše trzaje sukoba, koji su samo slabi plamenčići koji se ipak u nama katkad zapale, nije valjda korisno pokušati pogledati drugdje? Ne ići drugdje, nego pogledati drugdje.

Što znači uključiti se u međunarodnu dimenziju sukoba? To ne znači samo susresti drugove koji žive u inozemstvu, razumjeti njihov jezik, nego i postavljati problem prijevoda značenja njihovih riječi s obzirom na njihov kontekst. Da li uistinu znamo razumje-

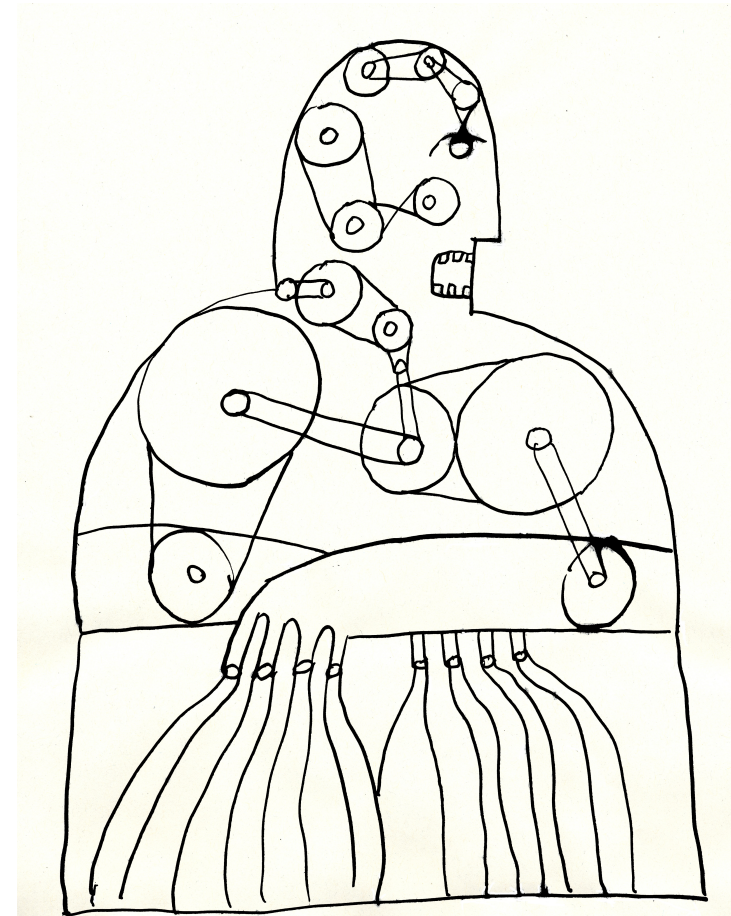
ti što znače riječi »sukob«, »biti anarhisti«, boriti se u mjestima gdje je u toku građanski rat, militarizacija (prava i ogromna) teritorija, gdje se ne smiju okupljati na ulici više od dvije osobe, gdje su uvjeti života i razmišljanja potpuno drugačiji od onih na koje smo naviknuti? Da li smo spremni odbaciti sve naše teorije, naše osobne neprijatnosti, sve one ideološke pristupe koje vučemo sa sobom? Kod nas rasprave o metodama i o odlukama napada rijetko kad se oslanjaju na suočavanje sa stvarnim borbama, dakle, zašto ne pokušati pogledati što se događa daleko od naših dvorišta?

Suočavamo se s razvitkom tehnologije koji namjerava uključiti sve i svakoga, s potrebama vlasti i kapitala da zauzimaju resurse i energiju u cijelom svijetu, i u zapadnim društvima, već ispražnjenim do kostiju, i u društvima u kojima još postoje divlje naravi i drugačiji načini života.

Infantilizacija pojedinca je stvarnost koja napreduje. Skoro bilo gdje na Zapadu, čovjek ne treba tražiti hranu i zaklon. Gdje više, gdje manje, imamo na raspolaganju takve osnovne stvari potrebne za život. Ima ih, ne u istoj mjeri za svakoga, ali ih ima. I što je ostalo? Uvijek tražiti nove resurse, proizvoditi složenim mehanizmima još hrane, još zaklona, novu potražnju, nove potrebe. Ove se mijenjaju i rastu prema stupnju tehnološkog i industrijskog razvoja društvene organizacije u kojima postoje. Ipak, da bi kuće, zakloni, slobodno vrijeme, bogatstvo i siromaštvo postojali, drugdje se pati pod različitim oblicima pripitomljavanja i autoritarizma, drugdje se umire i bori. Uvjeti bijede, represije, života, mogu biti vrlo različiti u drugim mjestima, ali imaju iste osnove. Različite posljedice, iste pretpostavke.

Trebamo izaći iz kuća, iako udobnih, u kojima čitamo i saznajemo o tim smrtima, o trzajima otpora i pobune. *Kuća* nije samo fizičko mjesto gdje spavamo i jedemo, može biti i egzistencijalni zatvor u kojem smo zaključali naše ideje i naše strasti.

Odlukom da prijevodom odnesemo izvan uskog kruga drugova razmišljanja o temama koje ovaj časopis obrađuje, želimo uništiti *kuću* i pokušati prijeći granice.

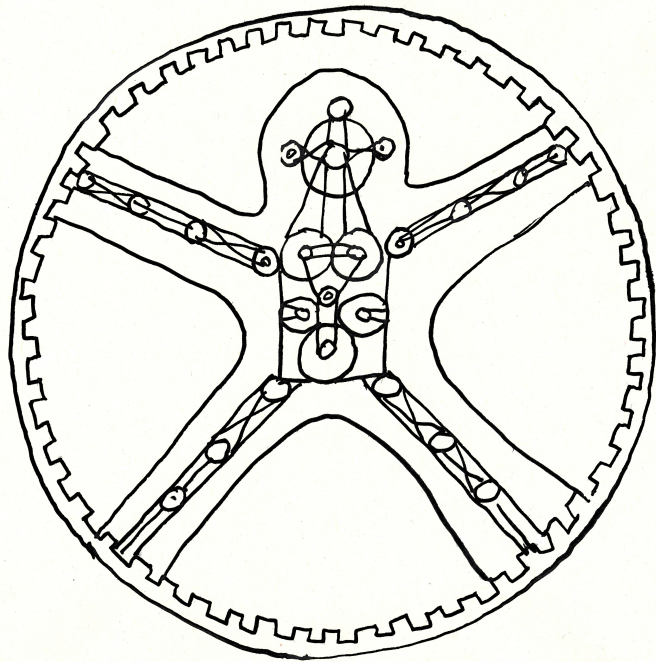
gramiran vid, ali su se ubrzo povukle s tržišta jer nisu bile u skladu s procesom nadzora i standardizacije vida o kojem govorimo.

Tehnologija nam nastoji ugraditi izjednačen vid u skladu sa zahtjevima pomirenja i prihvaćanja vlasti koji su točno oni isti interesi samog tehnološkog procesa. Ne slažu se međusobno svi kapitali. Takav plan nije zauvijek ustanovljen i ne postoji neki tajni centar vlasti koji njime rukovodi, važno je to pamtit i zato to ponavljamo. Ima dakle kapitala koji idu protiv njega a da to ne znaju.

Ono o čemu ovdje raspravljamo je radna hipoteza za anarhističke revolucionare koji žele napadati, ne pokušaj tumačenja tehnologije za današnje i sutrašnje tlačitelje.

Ponovo počnimo od šest
4.2017.

Mariangela Vella
4.2017.

broj prosječno obrazovanih ljudi, sad je moguće koristiti vrlo mali broj visoko obrazovanih osoba i velik broj s vrlo niskom kulturnom razinom koja graniči s nepismenosti. Škola se brzo prilagodila novoj potražnji, ispraznile su se čak više razine obrazovanja, sve do sadašnjeg stanja, kad se računa da prosječni američki sveučilišni student ne treba više od sto i osamdeset riječi da bi diplomirao, dok se, što se ostalog tiče, izražava u žargonu kojim može preživjeti u nužnim osobnim odnosima, ali koji nema nikakvih kulturnih sadržaja.

Sad je moguće približiti robot ljudskom biću i omogućiti samoučenje robota koji će uskoro i poprilično lako biti u stanju postići razinu pismenosti čovjeka, da bi se aktivno koristili u proizvodnji. Već su gotovi i spremni za upotrebu roboti učitelji, liječnici, inženjeri, odvjetnici itd., ali se, mudro, još ne koriste. Nije to cilj, to je samo manje podešavanje proizvodnih uvjeta koje nosi sa sobom velike društvene i kulturne posljedice, ali nije baš ono što tehnologija želi postići. Da iskoristimo eufemizam, ono što vidimo samo je neka putna nezgoda koja se uvijek može držati pod kontrolom i uvoditi polako. Hitnija je perspektiva najbolje koristiti već postignuto izjednačenje i stalno provjeravati da ne degenerira ili, još gore, da ne prelazi u povratak na prošlost tj., drugim riječima, u novi zahtjev za kulturom pod drugim oblikom.

Vratimo se dakle na problem vida. Izjednačenje mora biti kristalizirano da bi ujednačilo odgovor na stalno nove poticaje stvarnosti. Ali to bi nužno proizvelo pobune, budući da bi objektivni podražaji koji dolaze izvana, ostajući vidljivi, poticali previše raznolike odgovore koji se ne bi mogli potpuno ujednačiti da bi bili prihvatljivi mekom i tolerantnom rukovođenju vlasti koje koristi samo najmanju razinu nadzora i represije. Budući da je to cilj tehnologije i dakle kapitala u svojim raznim oblicima, i dakle vlasti, kao što možemo utvrditi gledajući sadašnje uvjete, treba samo započeti definitivan utjecaj na vid, naravno koristeći sredstva koja su već u širokoj upotrebi i koja smo već spomenuli. Prije nekoliko godina, jedan od najnaprednijih kapitala stavio je na tržište naočale za pro-

vizija, mobiteli, računala i sve što s njima dolazi. Mislim da je svima jasno da je svijet pun milijuna zombija koji drže u ruci mobitel, u stalnom kontaktu sa zombijima njima sličnima, u dobro izgrađenoj i dobro održanoj iluziji da u ruci drže svijet. Možemo tome dodati muziku koja se istovremeno sluša. U takvom se procesu ostvaruje djelomičan kratak spoj koji je dovoljan da bi se predvidjeli slijedeći koraci na lakom putu prema nadzoru vida, mozgov a i srca. Ipak, to je nešto što zaslužuje neko drugu raspravu.

Izgradili su se roboti sposobni naučiti osnovne redoslijede pokreta i osnovna jezična povezivanja, dakle roboti sposobni za donošenje odluka. Za proširenje uporabe takvih mehanizma, treba se sniziti intelektualna razina čovjeka. Ova je teza, koja se naslutila prije trideset godina ali nije bila operativna, danas postala jedan cilj koji treba postići ako se ove robote želi masovno koristiti u proizvodnji umjesto ljudskih bića, barem na najjednostavnijim produktivnim funkcijama. Posljedice su zasad teško zamislive, iako je zadnjih godina mnogo njih pokušavalo davati odgovore koje je stvarnost stalno demantirala.

Ono što nas zasad najviše zanima, je sniženje prosječnih spoznajnih sposobnosti, neophodan čimbenik za upotrebu robotičkih proteza. Takvo je izjednačenje dugoročni plan koji je počeo prije skoro pola stoljeća kao odgovor na pritiske koji su dolazili odozdo (Maj 1968. i pokreti 1977. godine) i koji su zahtijevali (među drugim stvarima) promjenu u školskom sustavu. Ispred tih pritisaka, koji su ponekad dobili oblike nasilnih prosvjeda, vlast je u više navrata počela prerađivati i nadograđivati školske programe olakšavajući njihov sadržaj dok nije iznutra ispraznila školsku akulturaciju u cjelini. Nakon nekoliko godina, suočivši se s preskupom cijenom radne snage, koju su čuvali strogi sindikalni ugovori i proizvodni ustroj koji se temeljio na fiksnim postrojenjima (na primjer montažna traka), odlučilo se razbiti sindikalnu frontu i preobličiti proizvodni sustav temeljeći se na sustavu »otoka« i proizvodne fleksibilnosti. Oslobodivši se tih prepreka, kulturna se potražnja ekonomskog sustava radikalno promijenila. Dok se ranije tražio velik

Tehnološki nadzor

Teško je shvatiti razinu nesporazuma u kojem se gotovo svi nalazimo kada je u pitanju jedna od najvažnijih svrha tehnologije, tj. nadzor.

Vlast, na bilo kojoj razini, zanima poznavanje reakcija onih kojima vlada, počevši od prehrambenih želja do prosječne razine obrazovanja, od općih političkih opredjeljenja do specifičnih orijentacija (ljeвица i desnica su već ostarjeli pojmovi), od odjeća do raspodjele dohodaka, uključujući sve promijene koje statistička istraživanja stalno registriraju i stalno otkazuju.

Koristilo se mnogo napora i ulaganja da bi se shvatilo kako teku takve promjene orijentacija i da bi se držale pod kontrolom, izbjegavajući da proizvode vrlo posebne zahtjeve koji se teško mogu predvidjeti. Kad su se odjednom (ali ne previše iznenadno) pojavila masovna ponašanja kakva se nikad prije nisu vidjela, kao na primjer u maju 1968., riješenje se brzo pronašlo, ali proučavajući pojavu, ubrzo se primijetilo da takvi trendovi nisu bili potpuno neusklađeni i da je bilo dovoljno popraviti nadzor nad tokom nekih uobičajenih obrazaca i sve bi se vratilo na takozvanu normalnost.

Ne može se shvatiti do kraja ogromno prisustvo tehnologije u bilo kojem dijelu suvremenog društvenog života ako se zanemari nestanak klasičnog dualizma između humanizma i tehnike. Takva podjela je toliko oslabila da je na kraju potpuno nestala; razlog slabljenja je bio sniženje prosječne kulturne razine. S jedne strane tehničko obrazovanje, čak na fakultetu, u suštini proizvodi specijalizirane radnike, makar s diplomom, dok se humanističko obrazovanje, koje je u principu moglo nešto promijeniti, potičući tehničare da se uzvise iz zatvorene mehaničko-tehničke atmosfere, toliko osiroma-

šilo da je jedva u stanju proizvoditi pismene ljude, unatoč diplomu. Ipak postoje mali izuzeci, nekoliko stotina ljudi, koje moć pažljivo prati i koji se koriste da bi bolje funkcionirali sustavi istraživanja i projekti nadzora.

Sama po sebi, upotreba tehnologije u kulturnom području olakšala je opće izjednačenje, budući da za neka istraživanja, ne računajući dakle jednostavno izvođenje projekata, nisu više potrebne neke posebne kulturne pripreme, nego samo neke specifične tehničke sposobnosti. U takvim uvjetima, shvatiti upad tehnologije na cijeli život suvremenog čovjeka, i dakle pružati neku vrstu otpora, postalo je teško ako ne i nemoguće. Naš otupljeni mozak misli da je dovoljno gasiti mobitel ili izbjegavati nadzorne kamere da bi se suprotstavio jednom procesu koji nema samo druge potencijale, nego i druge svrhe.

Gradnja našeg ukusa i utjecanje na naš izuzetno poseban (da tako kažemo) erotizam, to su tehnološki sustavi daleko složeniji od svjetlucanja kamera na ulazu bilo kojeg supermarketa. Tehnologija stvara svoj udarni sustav koji se temelji na nadzoru kako bi prenijela ugnjetavačku i sveobuhvatnu poruku, i to prati sve veća nesposobnost da se shvate granice i mogućnosti takvog projekta koji je nemoguće odrediti. Nadzor je metafizički princip na kojem se temelji suživot u kojem se stavlja zauvijek sa strane odgovor koji trebamo da bi se osjećali živima a ne pukim predmetima u bilo kojoj automatskoj distribuciji, prihvaćajući jedno stanje koje nije izuzetno represivno. Cijeli tehnološki smjer nadzora teži k gradnji nekog mekog stanja koje bi smanjilo na minimum reakcije koje bi mogle stvoriti džepove bez nadzora, neprihvatljivo za isti mehanizam koji je već ušao u okvir svakodnevnice. Dakle, ispred nas ne stoji sugovornik koji upravlja terminalom, nego jedan samoproducen projekt koji uključuje cjelinu svih mogućih sporova pojedinih kapitala u stalnom međusobnom natjecanju.

Pred sveobuhvatnim prisustvom, koje ima samoodređenu sklonost da osvoji samu cjelinu društvenog života, protumačiti nadzor kao da je to najvažnija i gotovo isključiva svrha tehnologije znači

vid potiče pamćenje i druge sposobnosti. Dakle, što više znamo, to više želimo.

Sam po sebi takav odnos, koji počinje vidom, pokreće volju koja nastoji, na ponekad nedovoljno usklađene načine, da usvoji ono što je oko nje. Često upotrebljavamo te sposobnosti samo za svoju isključivu korist ili za skupinu kojoj pripadamo, pa evo izrabljivača i mehanizama izrabljivanja, ali ponekad, i to rijetko, neki se pojedinci (nikad mehanizmi) mogu boriti da bi uništili izrabljivanje i nepravde čovjeka prema čovjeku, ali to je druga priča. Osim malog broja izrabljivača kojima se vlast služi da bi bolje djelovala, ostaje ogromna većina, milijarde žena i muškaraca koji prosječno upotrebljavaju oči da vide i dakle da misle, djeluju i sve ostalo. To je, za vlast, razlog velikih briga.

Budući da nije moguće posredno izjednačiti nagone koji stoje iza ljudskih odluka, može se nešto poduzimati utječući na vid. To je, izgleda, zaključak do kojeg su došli neki stručnjaci koji se bave psihologijom ponašanja. Moramo nešto reći o tom istraživanju. Već su se odbacile stare teorije o ponašanju, na primjer one iz pedesetih godina. Sad se ponašanje proučava iz globalne perspektive, nastojeći da se obrazac proširi tako da bude izuzetno velik, toliko velik da izgleda nedohvatnim (i ustvari to i jest, ali nije važno, jer je to ipak samo obrazac), da bi se poslije u svakodnevnici konkretno nagovaralo mnoštvo prikladnijih ostvarenja koja samo izdaleka nalikuju tom velikom obrascu. To se događa u razvoju i u djelovanju mode, seksualnih, prehrambenih, kulturnih i sportskih ukusa, utječući na vid. Djelujući na temelje, ekonomski projekti pojedinih kapitala, koliko to dopušta borbenost profita koja je u njima urođena, nastoje usmjeriti odluke o proizvodnji polazeći od psiholoških istraživanja o ponašanju.

Ipak, barem zasad, to nije dovoljno i odgovor ne zadovoljava očekivanja izjednačenja. Vid je još uvijek previše šarolik, previše izmiče nadzoru, a potrebno je da što prije svi vidimo istu stvar na isti način ili, ako ne baš na isti, onda barem na sličan način. Ono što se nameće i nudi je ono što masovno kolonizira naš um, odnosno tele-

Videnje

Videnje je složeni sustav koji se služi očima. Skoro svi mi vidimo, osim slijepaca, koji pokušavaju nadomjestiti vid drugim osjetilima. Ipak, u vidu ne sudjeluju samo oči. Kao prvo, mozak. A da ne ulazimo u fiziološke detalje, mozak pokreće pamćenje, osjećaje, intuiciju, konstruktivne i deduktivne sposobnosti, konceptualiziranje koje nastaje iz naše kulturne baštine i tko zna koliko još složenih sustava koje ne poznajemo. Ali ono što smo ovdje pokazali bit će dovoljno za slijedeća razmatranja.

Vid koji nam oči daju poziva jedan složeni okvir koji pruža, dok nešto vidimo, sve brojnije detalje koji ne ovise o tome što se »bolje vidi«, nego o pamćenju, o naslućivanju, o dedukciji, o shvaćanju, o razrađivanju skupova, na početku zamršenih, pojmova koji su najprije jednostavni i kasnije sve složeniji itd. Na takvom se spektakularnom mehanizmu temelji naše postojanje i omogućuje društvene odnose u obliku kako mislimo da ih poznajemo. Svaka naša čežnja, svaki naš trud da stvari idu na bolje, čak ona preobrazba svijeta do koje je nam toliko stalo, temeljita preobrazba ako je to moguće, mi to vidimo vidom koji stalno pokrećemo čim otvorimo oči ujutro dok ih ne sklopimo noću. Ali vid nije uvijek isti, ne ostaje isti kroz vrijeme i nije isti za svakoga.

Stalno se mijenjajući, omogućuje nam da razumijemo kulturnu razinu svoje svijesti i njene odnose s onim što želimo ostvariti, svoje misli, snove, nagone, razočarenja, tuge i žalosti, ukratko, svoj život. Što je naša kultura šira, i pod kulturom ovdje ne mislimo samo na količinu znanja koje imamo, nego i na intelektualnu sposobnost da se takva znanja logički povezuju i da se iz njih izvlače dedukcije za ono što namjeravamo, dakle, što je naša kultura šira, to nam više

podcijeniti ju i pogriješiti. Na kraju krajeva, neizrečena svrha tehnologije u svojoj cjelini, dakle kao skup koji uključuje sve moguće podskupine pojedinih kapitala u međusobnom natjecanju, jest da smanjuje nadzor do sve prihvatljivije razine i pojačava sudjelovanje nizom procesa izjednačavanja izgrađenih samim tehnološkim potencijalom.

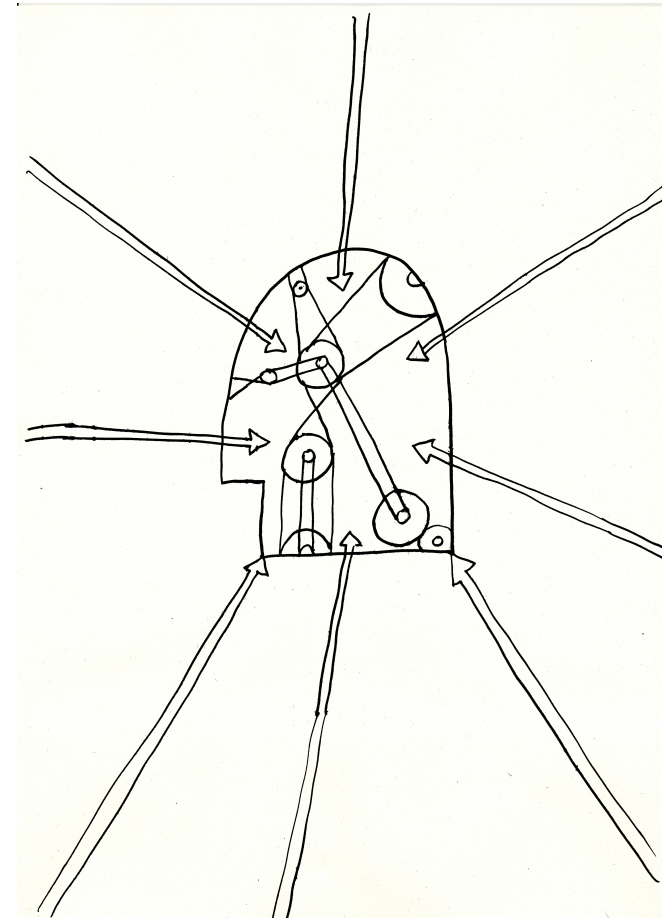
Ako se izjednačuje ukus u modi i u izboru, ako se želi isti tip muškarca i žene (ovdje se ne radi o tome što vidimo u katalogima ili na modnim revijama, nego nešto dublje, jako dublje, osiromašeno i podešeno da bude pristupačno i prihvatljivo), ako se poništavaju različiti odgovori usmjeravajući ih prema minimalnim ciljevima bez pravog subverzivnog sadržaja, cijeli ovaj pokret koji je sama tehnološka cjelina pokrenula, zasigurno može smanjiti pažnju nadzora. Ako se borba protiv vlasti usmjerava prema jezičnim simbolima, prehrambenim izborima, plakatima i grafitima itd., ako se subverzivni napad na konkretnu moć pretvara u cirkus gdje se nagoni oblikuju po sveprisutnim modama koje sve izjednačuju, tehnologija si može priuštiti da smanji svoje projekte totalnog nadzora, koji s druge strane najnovija znanstvena otkrića već omogućuju. To znači da se danas, općenito govoreći, ne čini sve što bi se moglo učiniti, nego da tehnologija proizvodi ono što treba da bi njezino prisustvo u životu svakoga od nas bilo sveobuhvatno, bez nepotrebnih troškova i ubrzavanja.

Ova razmišljanja otvaraju perspektivu napada koji bi trebali drugačije smatrati nego u prošlosti. Pojedini fizički sustavi koji omogućavaju tehnološki plan u svojoj cjelini, ne na lokalnoj nego na globalnoj razini, još uvijek su nosivi predmeti tog plana, i s njim, naravno, ljudi u pojedinim granama, gotovo bez međusobnog kontakta, koji sudjeluju u ostvarivanju takvih planova a da ih samo djelomično poznaju, svi radeći samo za profit pojedinačnog kapitala. Dakle, mogu se prepoznati dva cilja koji ne moraju obavezno biti najviši prioritet revolucionara koji namjeravaju smanjiti neposredne posljedice tehnologije na djelu.

A poslije? To je pitanje koje si danas moramo postaviti. Tehnološki proces ne završava s mrežom žica i podzemnim i zračnim priključcima, s katedralama u (većoj ili manjoj) pustinji koje smo svojevremeno pronašli i o kojima smo dugo razgovarali, nego se mnogo širi.

Lako je shvatiti da je svjetska bankarska mreža ključna točka za tehnološko funkcioniranje svijeta, radi se o direktnom odnosu koji je toliko uočljiv da se ne bi isplatilo to ni naglasiti. Svi smo potopljivi u svjetskom bankarskom sustavu, bez njega nitko od nas ne bi mogao preživjeti, ili bi se odmah morao služiti praksama koje malo nas može ostvariti zbog nedostatka sredstava i zbog implicitne posljedice samog tehnološkog sustava. Još o tome, tok novca omogućuje raspodjelu robe o kojoj ovisi mogućnost potrošnje i, tako stvari stoje danas, čak naš život. Ne iznenađuje što sad otkrivamo da je naš život jadan zato što smo ga davno predali u ruke iskrivljene tehnološkim protezama koje se nalaze u borbenom sukobu između kapitala na jednom terenu koji s razlogom možemo smatrati svjetskim. A to je samo jedan pojedinačan aspekt koji zasigurno nije od manje važnosti, dapače, među najvažnijima je, jer je neposredno povezan s odnosom između proizvođača i potrošača. Nije slučajno da su banke oduvijek bile privilegirani cilj napada za revolucionare kojima nije bilo dovoljno prodavati riječi na cesti.

Pogledajmo sad još jedan aspekt tehnološkog sustava, gradnju individualnog erotizma. Svatko od nas je svjestan svojih erotskih nagona i smatra ih najintimnijom stvari, malo o tome razmišlja, kada o tome razgovara nekako stidljivo priča itd. Ali rijetko tko je razmišljao o tome da je prosječan erotski obrazac koji više-manje svi prihvaćamo, uz nekoliko izuzetaka, proizvod tehnologije. Tehnologija upravlja tokom ideja, dakle i prosječnom kulturnom razinom, samom mogućnošću susreta s drugim ljudima i da se s njima uspostave moguće erotske veze. Još više, to je jedno od njezinih najzahtjevnijih djelovanja, jer od toga proizlaze druge aktivnosti usko povezane s potrošnjom. Ovdje se otvara ozbiljan problem. Kako napadati represivni proces koji je toliko intiman, koji je tako du-

sa stabla. Bit ćemo zadovoljni kad budemo postavili u okvire svojih obrazaca mišljenja to čovječanstvo koje pati i strahuje, kad ih budemo sve zarobili i zatvorili, pokvarili i pretvorili u Europljane druge klase.

Ne možemo ni pomisliti da mirno spavamo zbog takve tamponacije. Ono što sad vidimo i što neki uznemireni glasovi zovu »invazijom«, to je samo sićušan dio onog što bi se moglo pojaviti ispred naših tvrđava. Pomislimo na mogućnost, koja nije uopće nevjerovatna, približavanja ne desetaka tisuća ljudi, nego milijuna. Nažalost, dodati jednu ili dvije nule brojkama koje vidimo u novinama ne ostavlja stvari onakvima kakve jesu. Cijeli naš društveni sustav, uključujući ovdje cijelu Europu koja je pod pritiskom migranata, ne bi mogla podnijeti udar masovnog dolaska milijuna ljudi. Nisu potrebni deseci milijuna, već je dovoljno četiri ili pet milijuna. Neće više biti riječ o gradnji zidova ili o više-manje liberalnim ili represivnim zakonima. Bila bi to propast cijele društvene koncepcije koja ne može tolerirati mogućnost ubijanja dva-tri milijuna ljudi na našim obalama kako bi mogli primiti par milijuna. Nismo spremni za takvu mogućnost.

Nitko ne može predvidjeti što ćemo trebati poduzeti. Kad ovi dobrotvori čovječanstva budu stigli na naša vrata, na vrata naše takozvane civilizacije, i budu je počeli uništavati, što će namjeravati revolucionari koji su si uvijek punili usta riječima, baveći se bockanjem vladajućeg kita? Da li će i oni doprinositi vrlo dobrodošlom uništenju, sprečavajući koliko je moguće da se opet uspostavi nova vlast pod drugim oznakama i pod novom zastavom nepoznate boje na vrhu ruševina veličanstvenog hrama kršćanstva na zalasku?

Tko zna?

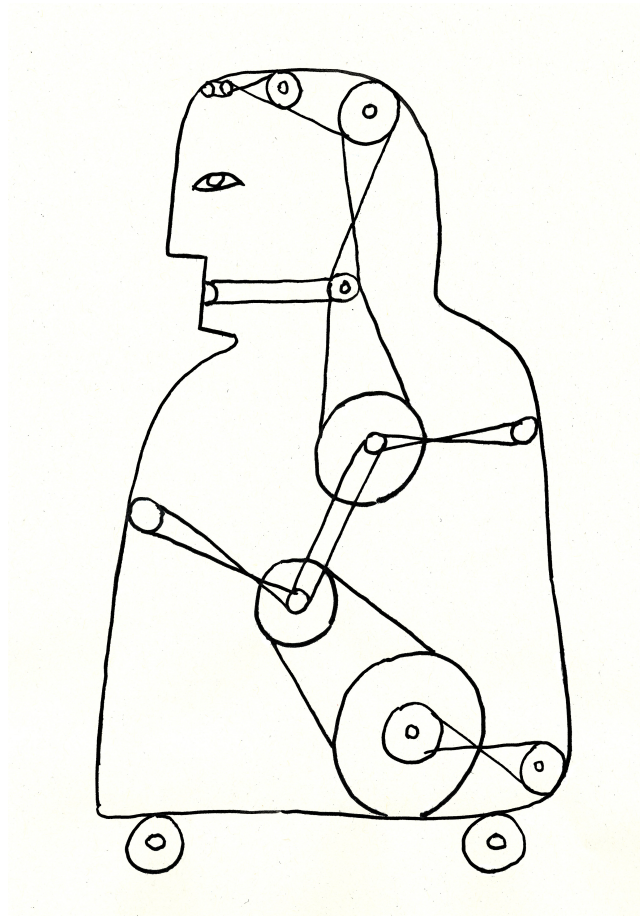
AMB 3.2017.

boko ušao u nas? I ovdje ima mnogo načina napadanja. Da li su modna revija, dućan rublja, producent porno filmova, gurmanski restoran, manje odgovorni od nekog stupa dalekovoda? Trebamo početi postavljati takva pitanja i globalno razmišljati što se tehnologije tiče, inače nećemo napredovati s obzirom na neprijatelja koji nas nadmašuje.

Nastavimo, ali rasprava bi se mogla još više širiti. Škola je, da bi dodirnuli bolnu točku, na višim razinama, jedan od završnih elemenata gdje tehnološki proces u toku ostvaruje proizvodnju sirovine koju treba za proizvođačku fazu koja se čak više ne može nazvati post-industrijskom. U svakom slučaju, potrebna je pismena radna snaga, ali bez kulture. Mnoštvo sredstava se koristilo za ovaj sjajan ishod, čak *detournement* takozvanih revolucionarnih pokreta prošlosti, koji, čim su se zadovoljili glupi zahtjevi prvog trenutka, više nisu znali što pitati i pali u vihor kolaboracionizma. Kulturno osiromašenje škole služi kao opća prosječna razina za bilo koje drugo društveno područje. Posao treba samo glupe slugе podijeljene na izdvojene skupine gdje nadzornici ponavljaju sindikalne farse koje više nemaju smisla. Opet, napad, kao u prošlosti, ne bi trebao biti velik problem. Nema privilegiranih ciljeva, bilo koji školski cilj je dobar jer je loš, jer je podjarmljen, jer je beskoristan, jer je glup. Možda najniže razine još služe neizbježnoj svrsi pismenosti, ali možemo bez ostalog na višim razinama, slobodno ga možemo srušiti.

Bilo bi korisno proučavati tehnologiju, ali ovdje ne možemo to izvesti do kraja, previše bi se rastezalo. Bit će još prilika u idućim brojevima ovog časopisa. Ako ima smisla ono što kažemo, očekujemo da nam kažu što misle drugovi koji nas čitaju.

Ernesto Pris
3.2017.

tih sramota koje bi povrijedile i osjećaje jednog debla, počinjemo se tresti. Gnjev se pretvorio u pravi strah.

Obično, kad se ovaj osjećaj ostavlja samom sebi, povećava sjene, otjelovljuje maštu, pretvara vjetriće u oluje. Strah se može vratiti svom izvoru kritičkim razmišljanjem i razumom, proučavanjem i dovoljnom otvorenosti. Za to je ipak potrebno imati čvrsto srce i ruke spremne za udar. Trebamo se boriti. To je bit. Strah se može pobijediti borbom protiv onih koji strah hrane, protiv ideoloških brbljanja i laži koje je politički pogled na stvari stvorio. Što znači »politički pogled«? Ne mislimo na tumačenje stvarnosti koje nam nude s one ili s ove strane u raznim okusima koji su ionako svi isti, nego mislimo na svako tumačenje stvarnosti koje se pravi da postavlja naše osobne interese ispred svega. Ako dobro razmislite, primijetit ćete da nisu samo političari oni koji se »bave politikom«, već se politikom bavimo svi mi kad se glupo zatvaramo sami u sebe, kao što rade obožavatelji takozvanih općih interesa, koji su na kraju krajeva interesi jedne male skupine, ili klike ili posjednika nekih posebnih dobara, za čijim se predstavnicima oni predstavljaju. Ako se zbog straha zatvorimo u same sebe, u naš privatni svijet, ako smatramo taj svijet jedinom granicom koju treba braniti pod svaku cijenu, ako nad tim zidom postavimo zastavu ideološkog brbljanja, bilo ljevičarskog bilo desničarskog, revolucionarnog ili reakcionarnog, postajemo »političari«, štoviše, u ovom slučaju, mi postajemo oni najgori i najokrutniji na tržištu. Gospodo, iz tog se popisa ne isključuju anarhisti, naprotiv.

Evo nas dakle naoružanih na bedemima, braneći svoju slijepu glupost. Takva će obrana naći sve ljude, ili gotovo sve, na našoj strani, osim pokojih pobožnih žena ili veterana radikalnih borbi ili anarhista kasno-pacifista koji ponovo čitaju Tolstoja, budući da trenutno (da tako kažemo) o akciji nema ni govora. I bit će nam lako, jer će pred nama biti nekoliko tisuća starijih ljudi, žena, djece i umornih muškaraca, dakle zaostaci čovječanstva u bijegu koje je iskrvarilo od rata, genocida, progona, bombi, paleža, sistematskih pokolja, silovanja i svačega što je čovjek izmislio otkad je sišao

le, kad ovaj isti egzotični doživljaj koji bi nas drugdje uzbudio, dođe do naše kuće, iznenadno se pojavi na našim prozorima, to je druga stvar. Pokazuje nam svoje lice iznakaženo od patnje i gladi, od čežnje za gutljajem vode, ili pak za nečim više od mrvica koje bi – ukoliko bi se, u slučaju da smo vjernici, potrudili i prisjetili Evanđelja – bili spremni ustupiti, ali ono što on zahtjeva zasigurno ne. Kako se usuđuje? Kako može potvrđivati svoje vrijednosti, svoje dostojanstvo, svoj nerazumljiv jezik, svoju vjeru (zašto ne)? Kako to može potvrđivati on, baš on, koji ima osobine tako različite od naših (dok baš ove naše osobine, prema našoj drevnoj tuposti, utjelovljuju najnapredniji i jedini prihvatljiv oblik civilizacije)? Koga briga što lice koje vidimo (ili koje samo zamišljamo) kako se ke-si iza našeg dobro zaštićenog prozora izgleda kao Kinez ili Indijac, nositelji civilizacija koje su starije i čije su kulture složenije i filozofski bolje utemeljene od naše? Ogromno nas neznanje štiti i ne znajući ništa o tim kulturama i o tim civilizacijama, tonemo u jadan osjećaj nelagode.

Nelagoda, kao početak. Jer ako se ovo isto lice, koje smo tek na brzinu vidjeli, materijalizira u nekom čovjeku koji nešto zahtijeva, nešto, dobro pazite, što mu je svojevremeno oduzeto, ako ne njemu osobno, onda jest njegovom narodu, na bezbrojne načine, kruto vojne ili domišljato trgovačke načine, iz nelagode se brzo prelazi u zapanjenost. Kako se on osuđuje nešto tražiti? Kako može samo i pomisliti da zahtijeva kad bi samo trebao pružati stidnu ruku i čekati da primi ono što naša darežljivost hoće dati? Iz zapanjenosti prelazimo u gnjev i koristimo svaku obranu. Zakopavamo se iza svojih zidina, pozivamo se na cijelu snagu prava u svojim propalim tvrđavama, s praga naših baraka, dižemo oklop vlasništva kojem takvo traženje realno nije u stanju prijetiti, iako ipak baca dugu sjenu koja obećava buduće snažnije zahtjeve.

Iza tih obrana koje dobro poznajemo, koje smo sami svojevremeno spremili i održavali, iza tih obrana, ponekad u odori, ponekad s golim trupom, lako uočljive sa sramotnim i odvratnim mišićima, iza

Spavati

Biti prisutni sami sebi, stalno, svakog trenutka svoje dnevne jave, uz toliko stvari za obaviti, umara. Trebamo odmarati, i to obično noću, osim slučajeva kada nas radni procesi drugačije prisiljavaju. Spavati napaja naše energije. No ne želimo raspravljati o fiziološkoj strani, nego o dubokom smislu, egzistencijalnom smislu, onog što znači spavati.

Jednog se trenutka otkaçimo, svojevolumno ili uz pomoć kemije, od svijesti samih sebe i podlegnemo moći sna, *vis dormitiva* kako se jednom znalo reći. To je to? Ne. Nije, jer možemo spavati i otvorenih očiju, umarajući se, radeći, podnoseći tlačenje koje tlačitelji organiziraju, čak kad mislimo da sanjamo ili razmišljamo, ili kad koristimo svoju maštu i svoje spoznajne sposobnosti. Kako je to moguće? Površnom razmišljanju neće dugo trebati da razlikuje javu od sna. Ali stvari ne stoje tako.

Provodimo veći dio svoje jave, dakle kad imamo otvorene oči, spavajući, spavajući otvorenih očiju. Brige tehnologije, brige za koje znamo da nisu osobne, nego pripadaju samom tehnološkom procesu, usmjeravaju se i na ovo naše opasno spavanje dok mislimo da smo budni. Proces je previše neskladan, previše spontan, nedovoljno kontroliran i izjednačen, neprikladan za zajednički smjer ponašanja. Pokušajmo sad da bolje razumijemo ove probleme.

Vrijeme koje provodimo na poslu, zauzeti rješavanjem problema ili jednostavno slijedeći naredbe, izdvaja dio našeg uma i posvećuje ga nekoj otupljenoj upotrebi koja je prilagođena potrebi, dakle problemima koje treba riješiti, naredbama koje treba slijediti itd. Drugi se pošteđeni dio katkad javi svijesti i želi da ga slušamo, ali odbacujemo ga kao izraz neracionalnih trzaja, komadića snova, že-

lja, nada, noćnih mora, kajanja, mržnji itd. Nadzorni mehanizam koji se bavi tim procesom razvija se od rane mladosti i poklapa se s profesionalizacijom učenja ili rada, ovisno o obavezama, prilikama, dužnostima itd. Da li možemo smatrati da je java stanje onog dijela uma koji se bavi poslom ili učenjem? Ne možemo. Da li možemo smatrati da je prava java spontano pojavljivanje onog dijela koji se bavi odmorom? Ni to ne možemo. Dakle, osam sati, odnosno jednu trećinu dana, a možda i više, spavamo. Ako dodajemo još prosječnih osam sati spavanja, ostaju nam samo osam sati kad smo stvarno budni. No, da li smo uistinu budni?

Ova se rasprava dalje odnosi na ostalih osam sati, na koje se usmjerava pažnja tehnologije. Upotreba sredstava koja su ušla u svakodnevnicu kod više ili manje naprednih naroda pod kulturnim (da tako kažemo) i ekonomskim pogledom, izaziva mnoge sumnje. Upotreba mobilnih telefona je sveprisutna ali prijenos pravih razgovora, t.j. prijenos sadržaja koji imaju specifičan značaj, više ili manje opasan što se održavanja svjetske ravnoteže poretka tiče, neznatan je. Isto vrijedi za televiziju i računalo. Takva bi niska razina trebala smiriti vlast, i ustvari je smiruje, osim u rijetkim slučajevima ustaničkih procesa koji su se iznenadno pojavili zbog niza razloga koji sada ne možemo proučiti. Ipak nije vlast tehnologija, to su dvije različite stvari, ili bolje rečeno, ista su stvar u smislu da je vlast u tehnologiji ali ne obrnuto.

Niska prosječna razina sadržaja koji se prenose takvim sredstvima pokrivajući dio ostalih osam sati jave, kao što smo rekli, tješi vlast. Vlast, koja po definiciji ima tupu perspektivu, zanima da svi budu mirni u okviru svoje takozvane produktivne aktivnosti, da se trude provesti još osam sati na najbezopasniji i najbezbojniji način i da mamurni idu spavati u uobičajeno vrijeme.

Tehnologija traži drugu stvar, traži da se svi zabavljaju na isti način, dakle da svi žele istu stvar, uz male inačice, naravno, ali ipak savršeno predvidljivu, i da onemogućući prijenos, na jedan ili dugi način, između redaka, značajnih ostataka subverzivne misli (treba naglasiti ovu riječ), misli sposobne nijekati stvarnost i sanjati neku

tima, možemo pronaći mrvicu hrabrosti da se suočimo s opasnom situacijom. Ovdje se nema čega sramiti. Reći da se bojimo i prepoznati strah kao osjećaj koji zaustavlja naše djelovanje prema nečemu što je moralno ispravno, kao što ga prepoznamo na osnovi našeg ljudskog bića, to je prvi korak da budemo hrabri, za hrabrost koju djelovanje traži. Osobno nemam povjerenja u hvališe i razmetljivce, jer sam prečesto viđao neke od njih, i to najbučnije, kako se povlače pred prvim znakom opasnosti.

Svi se bojimo pred opasnom situacijom, jer takva situacija može prouzročiti bol i štete nama, našim dragima i našim stvarima, pa čak i smrt. Ovdje se nalazi temelj straha. Dakle, ispravno je bojiti se. Ali tko nam kaže da je vrijeme da se bojimo? Kojim spoznajnim sposobnostima možemo tvrditi da se nalazimo u opasnoj situaciji? Kako si možemo dati sredstva da bi ocijenili takvu situaciju? Kako odrediti iskrivljeni ideološki izvor koji nam govori da se trebamo bojati iako možda ta situacija ne predstavlja neku opasnost? I, obrnuto, kako odrediti izvor, isto ideološki, koji nas vara razoružavajući nas u trenutku kad bi se trebali suočiti s jednom situacijom koja je uistinu opasna?

Nema sumnje da sve što nam se isprva čini drugačijim od nas, stvara neugodnu situaciju. Navikli smo da vidimo ljude i stvari, odnose i jezike, simbole i boje, kontraste svjetla i tame, prema kodu koji nas prati od rođenja do smrti. Vrlo vjerojatno svrbež koji tjera tolike imbecile da kao turisti putuju po svijetu s prikladnom pratnjom i misle da vide nešto uzbuđujuće, dok se ono što vide filtrira ne samo kroz zaštitni ekran koji su priredili organizatori putovanja, nego i kroz sadržaj kofera koji je svatko od tih istraživača nepostojećeg donio sa sobom, da ne bi potpuno izgubio kontakt sa svojim svijetom, da bi oblačio iste košulje, iste gaće i sve ostalo, dakle, ovaj se svrbež temelji i na strahu, ali to nije ono o čemu želimo raspravljati.

U svakom slučaju, dobro je početi od te minimalne razine, od tog svrbeža, koji je sam po sebi ugodan i privlačan, da bi shvatili kako je osjećaj straha izuzetno pun nijansi i bogat inačicama. Dak-

Takve se proturječnosti šire Europom i dobro se drže zahvaljujući raznim legalnim smicalicama kao što su izgoni, pravi zatvori i otvoreni zatvori, civilne i religiozne milostinje, slabo plaćeni posilici, mafijaški sustavi, kruto iskorištavanje i tako dalje. Dakle, sve što treba da se suzbije strah prema »drugačijem«.

Trenutno mislimo na konformiste, na one milosrdne osobe koje vjeruju u osnovno čovječanstvo onih koji stoje pred njima i gledaju ih raskolačenih očiju od straha i nesigurnosti. I budući da su dobri ljudi, trude se (zasad dobronamjerno) da te iste oči nastavljaju gledati svijet odozgo a ne odozdo (to jest od korijena trave koja im često služi kao ležaj). A drugi? Takozvani realisti, dakle oni koji gledaju stvari polazeći od konzervativnih stavova, zaneseni groznim i glupim teorijama koje potječu od pozitivizma stare škole koji je mislio da se sve može mjeriti, od vrha nosa do oblika stopala, govoreći nam kako smo trebali odgajati naše osjećaje i kloniti se onih koji smrde drugačije od našeg smrada? Njima nije dovoljno graditi ograde i oznake u raznim bojama, nije im dovoljno udaljavati »drugačijeg«, oni ga baš žele isključiti gradeći zidove.

Ipak, ti nesretnici koji sada stižu u velikim (ali ne prevelikim) skupinama na naše obale i na naše granice, na desetke ili stotine, ponekad na tisuće, bježe od rata, od bijede, od invazije svoje zemlje, od groznih proganjanja pod nezamislivim diktaturama, trebali bi dakle potaknuti naklonost najtvrdih srca, čak (iako nisam baš uvjeren) onih koji su pod utjecajem perverzних ideologija rasista i njihovih drugara koje možemo posvuda uočiti, iako pod lažnim vidom. Ali nije to tako. Strah prevladava nad tim osjećajima i pretvara ih u iskrivljenu potrebu da se osigurava vlastito imanje.

Iza kratkih ruku lažne milosti koju danas vidimo na djelu i iza prostog izlivanja psovki i retorike onih koji bi željeli baciti sve te ljude u more, stoji strah, samo strah.

Proučimo što konkretno znači ovaj osjećaj toliko raširen i oklevetan.

Strah je ljudski osjećaj i pripada svima. Ne postoji čista razlika između hrabrih i plašljivih. Svi se plašimo i svi, u nekim okolnos-

drugu, različitu, stvarnost umjesto nje, toliko različitu da plaši kao da je najgora noćna mora.

Drugim riječima, tehnologija zahtijeva da provodimo spavajući i ostalih osam sati jave.

Pokušajmo da ne ispadnemo stari konzervativci koji sanjaju prošlo vrijeme koje se nikad neće vratiti. Naznačimo dakle što olakšava spavanje, stvari koje vlast rado prihvaća, ali što, zbog previše raznolikosti, ne prihvaća i tehnologija: dnevne novine, televizija, radio, mobiteli, računala, filmovi, muzika itd. Naravno, svako od tih sredstava može imati pukotine i to plaši tehnologiju, ali njihov je zajednički zadatak uspavlivanje.

Uzmimo na primjer jutarnje čitanje novina, iako je to sve rjeđe i rjeđe i time se bavi sloj korisnika manje opasnih za one koji vladaju našom veličanstvenom sudbinom. Dakle, nema ništa površnije i gluplje. Struktura svakog članka slijedi svoje upute ne samo što se sadržaja tiče, nego i što se oblika tiče. Veći i manji imbecili imaju zadatak da ispune stupce i stupce neotesanim i prilagodljivim sudovima o svakom i svačemu. Mislim da našim čitateljima ne treba ništa reći o televiziji što se tiče razine mediokriteta na kojoj oduvijek leži, pogoršavajući se, ako je to moguće, svake godine. Ostala dva elektronička sredstva, mobiteli i računala, prividno ovise o pameti korisnika, dok ustvari na nju utječu, oblikujući je prema njihovom korištenju. U toku je razmjena koja je samo prividno bipolarna, dok je ustvari nejednaka. Korisnik se ne može natjecati s mašinom ako nema dovoljno opće kulturno znanje, budući da su mu ga svojevremeno oduzeli kroz školske promjene i opći razvoj intelektualnog konteksta. Preko mobitela, na bilo kojoj razini, razgovori su izjednačeni, jezik je sveden ispod sto i osamdeset riječi koje su američkim studentima na raspolaganju, prosječno je trajanje svakog razgovora izuzetno skraćeno zbog ogromnog brojčanog razvoja kontakata. Kulturna korist računala ne nadmašuje ono što korisnik već zna, podaci se mogu nagomilati, provjeriti i usavršiti, ali se ne mogu stvoriti ni od čega.

Na kraju (barem zasad), muzika. Ovo sredstvo komunikacije ulazi u glavu svakome od nas, gotovo neprekidno. Njezina je upotreba svugdje apsolutno pasivna. Slušatelj upija glazbene valove koji smanjuju njegove već slabe sposobnosti rasuđivanja i pridonose tom spavanju otvorenih očiju koje toliko odgovara snovima o totalnoj vlasti. Osim sitnih manjina zatvorenih u konzervatorijima, koje su neznatne za opće mišljenje, zauzete baveći se muzikom s kulturnog gledišta što se instrumenata i povijesti tiče, neznanje vlada posvuda, ako zanemarimo frulu koja se ponekad stavlja djeci u usta u najnižim stupnjevima osnovne škole. Čak se povijest muzike slabo uči. Glazba je izuzetno važna za održavanje postojećeg poretka, naravno glazba koja olakšava i osigurava napuštanje svakog angažiranja. To je ogromna uspavanka za glupu djecu.

Iako nedovršen, do sada se obavio golem posao. Već smo na odličnoj razini kolektivne gluposti, kulturno izjednačenje je znatno, prosječna sposobnost korištenja mozga vrlo smanjena. Ipak, to nije dovoljno. I zbog stalnog kontaminiranja različitih uvjeta života, na koje, mada posredno, utječu još jasniji oblici pukog preživljavanja, i zbog kontinentalnih pokreta naroda koji prouzrokuju ne samo trzaje i plašenje, nego i proizvodne promjene koje se ponekad teško kontroliraju, i zbog mogućnosti golemih oživljavanja (na primjer, Kina) prijeteći da poplave, kao potrošači i ne samo kao proizvođači, razvijeniji dio svijeta, zbog tih i drugih razloga, vlast, u najširem smislu, nemirno spava. Ali tehnologija pokušava ostvariti ono što vlast, u najužem smislu riječi, kao ekonomsko-politički koeficijent, može samo sanjati.

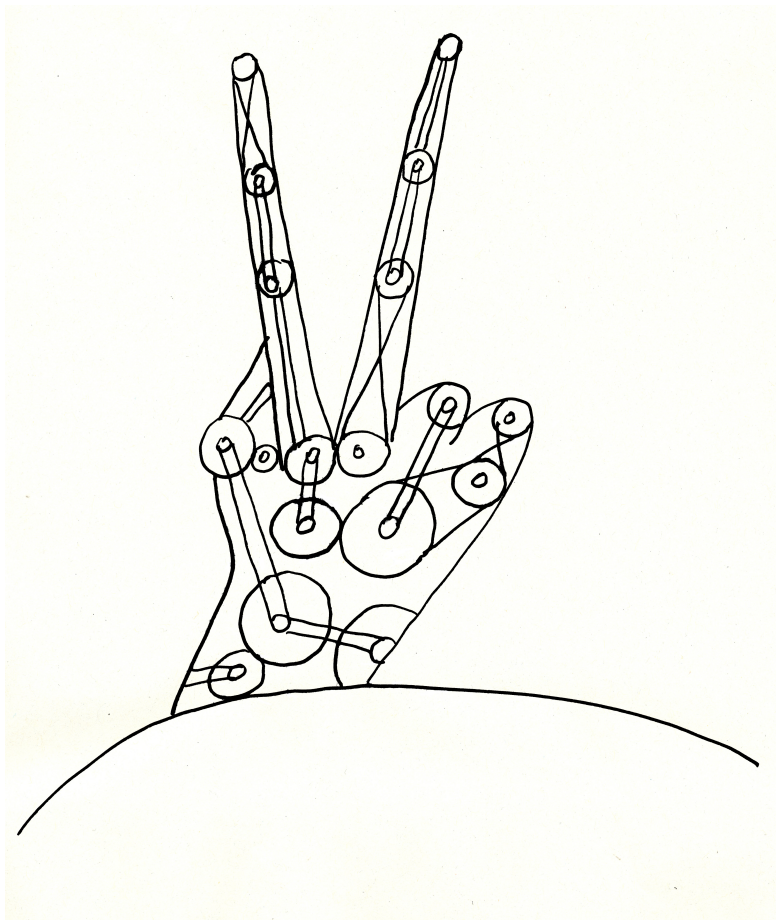
Novi vidici tehnologije neće samo usavršiti ove tri težnje koje imamo pred očima, televizija, mobiteli i računala, nego će se razvijati i druga područja da se bolje uskladi opće kulturno izjednačenje, uniformiranje gledišta i integracija osiromašene kolektivne misli. I tada će biti prekasno i bit ćemo u stanju samo se motati u svome blatu.

Osim ako prije toga...

Duge sjene preko zida

»Drugačiji« je oduvijek plašio konformiste, dodajući njihovoj unutarnjoj drami najužasnije besmislice. On luta noću, a ima li on crnu ili žutu kožu, bademaste oči ili plosnati nos, svejedno, on uvijek donosi razilaženje i nered. Evo ga, spreman da oduzme našu radost, makar skromnu i teško zarađenu. On ju nema i ne može ju razumjeti. U svom očaju može samo biti zadovoljan što dobiva neku mrvicu koja pada s našeg stola i na kraju krajeva trebao bi biti sretan zbog tolike raskoši.

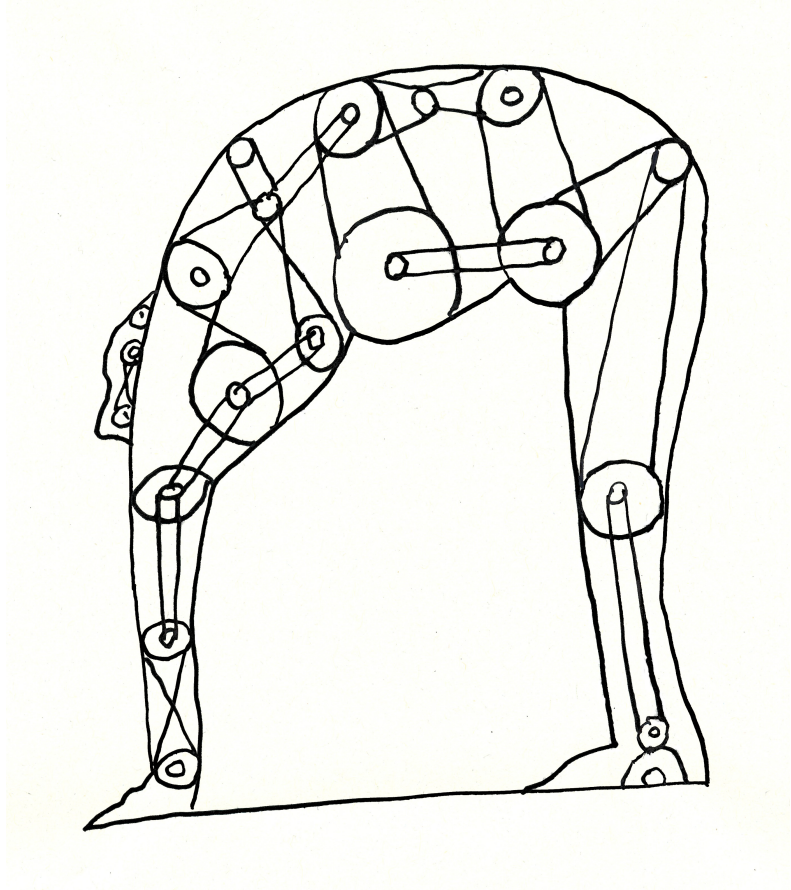
Iako se stalno žalimo, ponosni smo svojeg stanja, motamo se svinjskom požudom u jaslama i sanjamo da poboljšamo ono što posjedujemo. Toliko smo zauzeti braneći svoj bijedan život a da ne primjećujemo da postajemo bljeđi i bljeđi, plašljiviji i plašljiviji. Ne radi se samo o onima koji su na rubu bijede, koji se plaše da ne padnu opet u mrak potpunog siromaštva, nego i o takozvanim bogatašima, koji imaju iste strahove samo na drugačijoj razini. Dobrostojeći se ljudi brinu kako braniti svoje blagostanje i u ovom podmuklom razmišljanju nema prostora za brigu da se nešto ozbiljno poduzima za »drugačije«. Kad se ljutimo zbog tolikih mrtvih na moru, dok su ti ljudi očajno pokušavali dostići obale gdje vlada blagostanje (da tako kažemo), zadovoljavamo takvo negodovanje i ušutkavamo svoju potresenu dušu zbog nastradale djece financirajući u malom dijelu (budući da se inače porezi plaćaju u obrnutom razmjeru prema njihovoj veličini) konclogore, ambulante kojima upravlja vojska, prenoćišta gdje nitko ne želi ići jer se traže papiri, kantine u kojima se služe jela nesretnicima, a takvim mjestima inače upravljaju blijedi likovi puni razbijenih snova i nada.

... ako se prije toga ne dogodi nešto. Da nas ne muči vjera da bi se takvo nešto ipak moglo dogoditi, zašto bi uopće napisali ove napomene? Ipak, sumnju ili, još bolje, muku ne možemo izbjegavati. Malo pomalo ulazi u naše snove i pokušava ih pokvariti. Uvjereni smo da riječi nisu dovoljne, to je jasno čak nama, koji često koristimo riječi (da kažemo istinu, ne samo to). Ne radi se o muci o neefikasnosti riječi, ove su ono što jesu, mogu dostići gdje dostignu ako su dobro upućene, ali ne dalje. Najokrutnija sumnja je o nama, samim privilegiranim sugovornicima kojima upućujemo ovu poruku koju više nije dovoljno staviti u bocu, možda bi je trebali staviti u čahuru dinamita. Možda će udarac potresti uspavane svijesti? Neće to valjda uništiti i papir koji ljubazno čuva riječi? Naravno da će ga uništiti. Napokon, živjela akcija i smrt riječima.

Zasad nam se čini da je sve omotano u grobnoj tišini neokaljanog razmišljanja, ali tko zna? Iz larve bi mogla odjednom izaći lavlja šapa.

Nemoj lajati, ugrizi
3.2017.

Bolje bi bilo da smo napravili drugačiji popis koji bi nabrajao, za svaku akciju koja se namjerava izvesti, potrebne alate, i to u detaljima, da ne bi bilo ružnih iznenađenja ili naglih zastoja jer nedostaje upaljač za fitilj, mape neophodne da se cilj dostigne, daljine najbližih represivnih mjesta, vremena putovanja, moguće putove za bijeg, potreban broj sudionika, detaljnu raspravu o značenju akcije, odluku o kome će zapovijedati i davati naredbe u slučaju da stvari ne idu kao što je predviđeno (da, govorim o »zapovijedi« i »naredbama« i potvrđujem da sam anarhist i da mrzim ljude koji govore bez veze) i sve ostalo.

Takav bi bio popis koji bi vrijedilo napisati i koji bih rado pročitao, ali koji ne bih nikad objavio na našim publikacijama, u našim časopisima itd., jer bi bio namijenjen samo drugovima koji su odlučili, birajući se između sebe na osnovi uzajamnih afiniteta, izvesti neku specifičnu napadnu akciju.

Ako se hoćemo baviti tehničkim temama na našim publikacijama, dobro, obavimo to ulazeći u detalje neke akcije za koju mislimo da zaslužuje, zbog poteškoća njezinog izvršenja, da je proučimo pomoću iskustva drugova koji su takve akcije doživjeli (pazite na ovu riječ), ne od drugova koji o tome znaju samo ono što su pročitali u takvim popisima. Na primjer, u Italiji od kraja 1977. do 1989. godine srušeno je 1200 stupova dalekovoda. Samo je mali dio tih akcija ušao u te popise. Ali, stvarno mislite da je to bio poticaj koji je proizveo takvo širenje akcija s kojima ne samo da se osobno slažem, nego o njima mislim da su zdrave, jer se radi o noćnim šetnjama na selu? O tome je gore spomenuti časopis svojevremeno objavio članak u kojem se proučavao jedan način (među mnogima) na koji se može porezati stup bez buke i bez velikih tehničkih sredstava, jednostavno veselo pileći. Bio sam osuđen zbog tog članka, ali nije to važno. S obzirom na izvještaje koji su se objavili u lokalnim novinama, mislim da onaj trud nije bio uzaludan. Ali, naravno, nije se radilo o jednoj ideji preuzetoj iz nekog popisa.

Ostavimo litanije povijesti svih boja.

Droga

Volim drogu. Kako ne bih? Zašto bih se odrekla nečeg što mi godi, što može promijeniti, na više nivoa, stanje moje svijesti, potapajući me u atmosferu psihičkog i fizičkog blagostanja. Na kraju krajeva, kad shvaćamo da ne živimo u najboljem od mogućih svijeta, nego u nekoj okolini u kojoj stalno upijamo uvjetovanje ukusa, osjećaja, mišljenja, nagona i čak smo pozvani, na jedan ili drugi način, da stalno prilagođavamo te iste ukuse, osjećaje i nagone, vrlo je vjerojatno da ćemo se osjećati slabim i nemoćnim.

Jednom kad smo shvatili da u ovom svijetu pokolja i krvnika nećemo dobiti nikakvu pobjedu boreći se protiv svih uloga, uključujući i uloge koje mi sami prihvaćamo, i pokušavajući napadati, vrlo je moguće da ćemo, između jedne i druge aktivnosti, između jedne i druge rasprave, žarko tražiti spas u drugačijem stanju svijesti u kojem bi mogli, sami se varajući, stvarati ideju borbe, ideju napada. Osjećam se ispunjenom u svojem drugačijem stanju, više ne osjećam potrebu da proučim, da idem do kraja, mislim da imam sve što mi treba. Skloniti se je jedan način koji mi pomaže da podnosim ovaj svijet, pomaže mi da živim svoj život. I kad u takvom uživanju ima i drugih ljudi, s kojim inače razmjenjujem gomilu riječi o upotrebi vatre i o neprihvatljivosti pravila, užitak je još veći i još prihvatljiviji.

Kao i svugdje, i u takozvanim društvenim prilikama među drugovima prisutnost droge je češća i češća. Unatoč tome što savršeno znamo koju ulogu igraju takva sredstva u odnosima među osobama (oslabljenje inhibicija, podrugljivost, mogućnost izbjegavanja stvarnosti itd.), i kako ih pretvaraju u pasivne subjekte kao što ih ima posvuda, ta se sredstva ipak konzumiraju na veliko.

Ipak, bilo bi pogrešno misliti da je droga najveći problem; ona je samo jedan od njih. Društvo ju već označava kao jedan od glavnih problema od kojeg pati, baš ono isto društvo koje se uzdržava na proizvodnji i na reklamiranju svakojake ovisnosti.

S druge strane, zanimljivo bi bilo pitati se zašto nam trebaju droge. Zašto se drogovci okružuju drogama? Još više, zašto nam trebaju proteze da živimo? Jer droga nije ništa drugo do jedne među mnogim protezama koje biramo, s vremena na vrijeme, da nas prati u životu.

Bilo što je u stanju promijeniti naše osjećaje, kako doživljavamo sebe i okolinu oko nas, i varati nas, skrivajući duboke nesigurnosti s kojima se ne možemo suočiti i zbog kojih ostajemo nepomični, sve se to može nazvati protezom.

Slušamo glasnu muziku, u društvu ili sami, koja nam puni dušu parolama i jakim riječima u izazivajućem tempu. Začinjavamo takve trenutke alkoholom i drogama, plakatima na zidovima, skupljajući novac za drogovce u zatvoru i prepuštamo se silnom udaranju srca uz bas i bubnjeve, mentalnim stanjima koja su mutna ali ispunjena nasilnim slikama i akcijama osvete, neodoljivim osjećajima. I na takav način provodimo cijele noći. Baš one noći u kojima smo toliko puta mislili izlaziti i udarati, izlaziti da bi udarili. Jer, uništiti ovaj svijet, to je ono što želimo, želimo ga vidjeti u ruševinama, kao što često brbljamo. Ali kad preko dana raznorazne obaveze, ručak, odmor, igre, filmovi, stripovi, muzika i posao okupljaju naš um a da ne ostane prostor za razmišljanja, raspravu, istraživanja, nabavu sredstava, da bi dobili znanje, nauke, provjere, što ćemo noću raditi? Osjećat ćemo potrebu da izbjegavamo svakodnevnicu, da bi na kraju opet pali na alternativna, ali ne manje otupljena, uzbudjenja, ostajući tako u suštini nepomični, nesposobni da premostimo granicu između onog što želimo i onog što samo zamišljamo da želimo.

Provodit će se noći, kao i dani, u zatvorenim prostorima, više ili manje neurednim, živeći tempom neusklađenih nota, novih moda, novih crteža na koži, svakojake umjetnih uređaja, bijesnih riječi,

nije važno gdje, postoji netko tko ipak djeluje protiv vlasti, napadajući njezine interese, njezine sustave, njezine tehnološke sastavne dijelove i sve ostalo. Prije ili poslije i ja ću doći na red, naravno hoću, kaže si družić, sklonjen u svojim sumnjama dok vječno sprema iduću akciju koja se često ne ostvaruje, zasad mi je dovoljno znati što se dešava posvuda, čak i u nekoj vukojebini, nije to važno, ionako što me briga za temeljne razlike, za uvjete koji su duboko različiti od mjesta do mjesta, važno je da nagnute glave idemo dalje, dovoljno mi je čitati cijeli dugačak popis, to mi olakšava dušu i osjećam se ponosnim što sam anarhist.

Isto se može reći o drugoj vrsti popisa, popisi koji izlažu sve moguće napade koji se mogu izvoditi: zapaliti policijsku postaju, rezati stupove dalekovoda, povući bradu policajcu i tako dalje.

Zašto sam gore napisao »u najboljem slučaju«? Jer ponekad takvi popisi uključuju među napadnim akcijama neke tužne demonstracije i prosvjede.¹ Recimo, prosvjed na kojem se izlaže transparent s natpisom »uništimo zatvore«. Koji je smisao takvog prosvjeda već sam objasnio drugdje, ali sad želim ponoviti da je zatvor totalna ustanova koja, da bi postojala, treba sustavne i ekonomske veze s teritorijem. Da li smo sigurni da takve veze poznajemo, da li znamo tko su nabavljači, gdje se nalaze elektrane koje proizvode struju, gdje se nalaze rezervoari vode i sve ostalo? Ili, naprotiv, znamo samo pisati »uništimo zatvore«, što je isto kao pisati »uništimo društvo«, budući da ovo društvo, ovakvo kakvo jest, ne može postojati bez zatvora? Da li iskreno mislimo da smo u stanju pozvati jadnike iza rešetki parolom »uništimo društvo«, budući da je upravo to ono što njima govorimo? U takvim uvjetima, nije valjda bolje ostati kod kuće i ponovo pročitati naše udžbenike za savršenog revolucionara? Nešto slično, ako ne i isto, može se reći za slične prosvjede.

¹ Koji se na talijanskom zovu *presidi*, ružna riječ vojnog porijekla kojom se anarhisti, zajedno s brojnim korisnicima tuđih riječi, služe a da ne obraćaju pažnju na to.

jed, poziv na vjeru ili kruta prijetnja, svejedno, uši slušatelja moraju biti spremne i mozak ošamućen prije nego što nove riječi dođu, riječi koje se inače uopće ne poklapaju s prethodnim jednoličnim pjevanjem.

Zašto u nekom anarhističkom časopisu raspravljate o takvim liturgijskim stvarima? mogao bi netko pitati.

Sad ću objasniti zašto.

Ne deklamiraju se litanije među drugovima anarhistima, ili se barem do sada to nije još desilo, nego se pišu popisi, koji se pažljivo čitaju, traže, pronalaze, raspravljaju, veliki su izvori užitka i koriste se kao alati samozadovoljstva o svojem anarhističkom svjetonazoru. Evo, ne radi se o litanijama nego o popisima.

Popisi čega?

Popisi napada koji su se ostvarili ili koji bi se mogli ostvariti. I to u najboljem slučaju.

Čak je autor ovih riječi, toliko siguran u sebe da je izgledao kao troglavi Kerber, kriv za takvo nešto, kad je, počevši sredinom sedamdesetih godina u časopisu »Anarchismo«, pripremao *Proleter-sku kroniku*, dvomjesečni popis napada protiv ciljeva vlasti. Tada sam mislio, zajedno s dvojicom drugova s kojima sam započeo takav pothvat (napomena čitatelju i svom ranjenom srcu: moji drugovi nisu bili dvojica, nego samo jedan, Tito Pulsinelli, budući da je drugi, Vito Messana, bio čovjek tajnih službi koristeći ime »Meto«, kao što smo otkrili četrdeset godina kasnije), dakle, mislio sam da bi takav popis mogao biti koristan da se razglasi i sama činjenica i način djelovanja itd. To je tada moglo imati neki smisao, kad je bilo toliko drugova spremnih za akciju, puno toga se ostvarivalo, velika je bila zbunjenost i nedostajala je jasnoća. Nije to isprika, samo kažem da ne bih danas tako postupio.

Objasniti zašto nije lako, ali potrudit ću se.

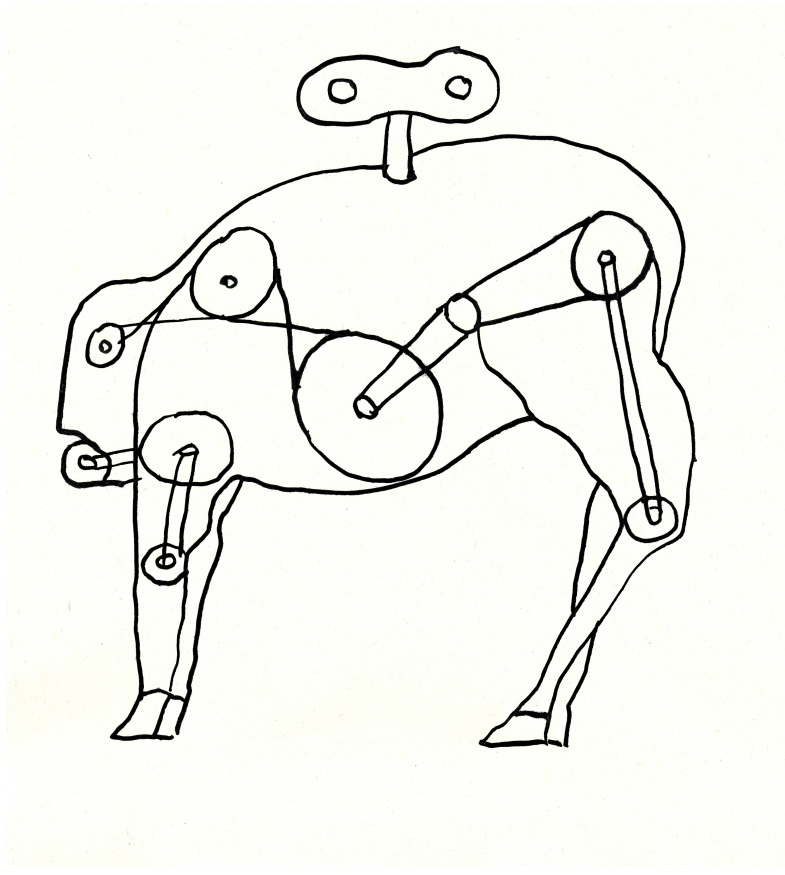
Danas popis ostvarenih napada može samo prividno služiti kao poticaj za akciju. Može popuniti prazninu koja se često nalazi umjesto našeg tužne i ponižene svijesti, to može. Dobro, mogao bi netko (i takvih ima puno koliko sam vidio) reći, u nekoj vukojebini,

između jedne i druge trke prema hitnoći koja se pojavljuje s vremenom na vrijeme, osuđivajući onog i ovog, uvijek jaki u svojim brojnim utočištima gdje nedovršeni i osakaćeni Ja se oslanja na nešto što može nadomjestiti nedostatke.

Znati neki tekst napamet u kojem se slavi pobuna neće nam reći kako postupiti. Tetovirati na srcu pištolj spreman da puca neće nas staviti ispred neprijatelja da ga ranimo ili ubijemo, a kamoli naučiti nas kako baratati takvim oružjem. Puniti si usta riječima o revolucionarnoj solidarnosti neće osloboditi drugove u zatvoru, a ni njihovi projekti neće sami po sebi napredovati.

Anarhizam nije neka misija, ni stil života, ni subkultura. Anarhizam je težnja koja izaziva pobunu u sebi, stalnu promjenu, koja pucajući pokušava sve preplaviti. Unutra i vani. Kad se okružimo protezama i štakama, samo se opterećujemo novim pritegama i novim lancima.

M.V.
4.2017.

Litanije

U svakoj religiji ima popisa riječi, ponekad jedva razumljivih, koje vjernici ponavljaju do iznemoglosti da bi dobili neku korist od svoga boga. Takve popise spremaju i usavršavaju profesionalci koji uče kako bolje mutiti pamet svoga stada.

Takva ponavljanja imaju više svrha i očigledno nemaju veze s bogom kojem se obraćaju jer, budući da ovaj ne postoji ni u jednoj poznatoj inačici, ne zanimaju ga te uzaludno istrošene riječi. Prva svrha je da se vjernikovom umu oslabi percepcija okoline, dajući mu jeftinu ekstazu koja opušta i pomaže da podnosi ugnjetavanje, bilo koje vrste. Druga svrha je dati kolektivni smisao prisutnosti više ljudi, budući da se takve litanije rijetko kad izgovaraju u samoći, mada se to ne može potpuno isključiti. Treća svrha je da se uspostavi kontakt s božanskim, koje, kao što smo već rekli, ne postoji, pa se sve svodi na opsesivno ponavljanje uvijek jedno te istih riječi.

Zajedno s drugim svrhama, kojih se trenutno ne mogu prisjetiti ali koje dobronamjerni čitatelj može sam pronaći, cilj je da zvuk riječi suzbija njihovo pravo značenje. Na kraju krajeva, u litaniji se sluša glazba, ne značenje koje se prenosi, koje očigledno postoji samo kao pojačanje apsurdna. Kao i svaka druga glazba namijenjena uspavlivanju, ona mora biti jednolična i dovoljno monotona, predvidljiva, utješna i takva da dozvoljava da misli nisko lete na percepciji stvari dok se ova ne oslabi i nestane. Iako čudno izgleda, izjednačenje i ponavljanje litanija proizvodi učinke otupljivanja lakše nego što bi mogli zamisliti. Profesionalci bilo koje religije, tj. službenici boga kojem se molitve obraćaju, sve to dobro znaju i time se služe da bi na jedan ili drugi način dobili pažnju (da tako kažemo) vjernika za diskurs koji žele prenijeti. Može biti propovi-